TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 45
24 Eylül 1968
100 Kuruş

«Dost ve Müttefik» Devlet kisvesine bürünse de yabancıyı yurdumuzdan çıkarmadığımız sürece Kiesinger'ler «Toprak ver!» diye kapımızı çalacaklardır

Toprağımızda Alman Üsleri mi?

«Askerî alan» adı altında bizden istenen vatan parçasının boyu 50 kilometre, eni 30 kilometredir yani bir buçuk milyon dönümlük ya da bir buçuk milyar metre karelik Türkiye toprağı

FEDERAL Almanya Başbakanı Kiesinger'in, Batı Almanya için Türkiye'den «askerî alan» olarak toprak istediği haberinin doğruluğu konusunda en ufak bir şüphe kalmamıştır.

Alman ordusunun emrine verilmesi istenen vatan parçası az yer de değil: Boyu yaklaşık olarak 50 km., eni 30 km. bir buçuk milyon dönümlük ya da **bir buçuk milyar metrekarelik Türkiye toprağı...**

Bir yabancı ordu emrine verilmesi istenen bu Türk toprağının üs niteliği taşımıyacağı konusunda teminat verilmekteymiş. Adı, şimdilik «askerî alan». Bir zamanlar Başbakan Demirel'in ağzında «tesis» sözcüğü, Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki askerî üslerinin kibarca adıydı. Hitler'in saldırgan savaş makinasını yeniden kurma hayaline kapılan Batı Almanya yöneticileri «alan sözünü daha uygun bul muşlar. Demirel artık «Amerikan üsleri» demekte bir sakınca görmemektedir. Türk yurtseverleri olarak uyanık olmazsak, zaman gelecek Kiesinger de «Türkiye'deki bir buçuk milyar metrekarelik Alman askerî üssü» nden söz edebilecektir.

Federal Almanya'nın bizden askerî üslük toprak isteği yeni değildir. İnönü iktidarı sırasında da aynı istekler kapımızı çaldı ve red cevabı aldı. Ama İnönü, her nedense, bu küstahlığı Türk kamuoyundan sakladı ve eski Başbakan yıllar geçtikten sonra öğünerek Alman talebi karşısında nasıl direndiğini açıkladı.

■

Biz Türk olarak, kendi kendimize şu soruyu sormak zorundayız: nasıl maksatlarla işgali altında tutmak üzere bizden Türk toprağı isteyebilmektedir Naslı oluyor da Almanlar, yabancı bir ülkede «askerî alan» a ihtiyaç duyduklarında akıllarına ilk gelen, böyle bir toprak isteğini olağan sayabilecek bir ülke, Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti olabiliyor?

Bu sorunun doğru cevabını, emperyalizmin işbirlikçisi sermaye ve ortağı feodal ağa takımının ekonomimiz ve siyasetimiz üzerindeki tahakkümünde aramalıyız. Amerikan Morisson şirketinin ücretli temsilcisinin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı makamına yükselebilmesini olağan saydığımız bir ortamın Türkiye'de yaratılmış olmasında aramalıyız.

Bu sorunun doğru cevabını, Türkiye'nin bir boydan bir boya Amerikan emperyalizminin askerî üsleriyle donanmış olmasında ve bağımsızlığımızla bağdaşmadıkları en yetkili ağızlar tarafından teslim edilen ikili antlaşmaları sineye çekmemizde aramalıyız.

Bu sorunun doğru cevabını, emperyalizm — işbirlikçi sermaye — feodal üçlü ortaklığının politika alanında baş temsilcisi AP iktidarının milliyetçi gençliğe karşı toplum polisini kullanış tarzında, bir Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesindeki tarzda aramalıyız.

Ve nihayet bu sorunun doğru cevabını, millîci güçlerin aralarında hâlâ etkili bir güç birliği kuramamalarında ve devrimciler saflarındaki ilke birliği yokluğu ve dağınıklıkta aramalıyız; Sükan polisi tarafından kaleme alınmış ünlü 142. maddeden bir mahkûmiyet kararına dair haberi, ilerici hattâ solcu geçinen gazetelerimizin «Adalet» gazetsi bile haberi biraz rötuş ederek bastığı halde, olduğu gibi yayınlamasında ve bu mahkûmiyet kararına dair doğru ve tarafsız haberi sütunlarına koymamalarında ve böylelikle eninde sonunda kendilerine doğrutulacak olan Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı anti-komünizm silâhını işler durumda hasımlarının elinde bırakma gafletini göstermelerinde aramalıyız.

■

İşte Alaman'ın da, Amerikan'dan sonra kapımıza askerî üs isteğiyle dayanabilmesinin derin sebeplerini bütün bunlarda aramalıyız. Ve millîci safları kurarak, bu safları sıklaştırarak, bilinçli ve yürekle emperyalizmin ve işbirlikçilerin toplumsal hayatımızın bütün alanlarındaki tahakkümüne son vermediğimiz sürece; bir yabancı şirket temsilcisine devlet yönetimi kapılarını kapatan bir ortam yaratmadığımız, Mustafa Kemal Türkiye'sinin bağımsızlık, milliyetçilik ve lâiklik ilkelerine sadık kaldığımızı, dosta düşmana, lâfla değil eylemle, ispat etmediğimiz sürece ve «dost ve müttefik» devlet kisvesine bürünse de yabancıyı yurdumuzdan çıkarmadığımız sürece Kiesinger'ler «toprak ver» diye kapımızı çalacaklardır.

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ'NDE VERDİĞİ «BUGÜNÜN TÜRKİYE'SİNDE DEVRİMCİ EYLEM NEDİR?» KONULU KONFERANSINDAN DOLAYI HAKKINDA 142. MADDEDEN DÂVA AÇILAN

MİHRİ BELLİ 5 yıla mahkûm oldu

Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneğinin dâvetlisi olarak, Fakültede yaptığı «Bugünün Türkiyesinde Devrimci Eylem Nedir?» konulu konferansının «TÜRK SOLU» dergisinde yayınlanan haber - özeti dolayısiyle, Mihri Belli ve dergimizin yazı işleri müdürlerinden Vahap Erdoğdu hakkında açılan dâvaya geçen hafta, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde bakıldı ve konferansı dolayısiyle Mihri Belli T. C. K. nun 142/1 maddesi gereğince, 5 yıl ağır hapis cezasına ve üç yıl süreyle Bingöl il merkezinde mecburi ikamete ve beş yıl süreyle kamu haklarından mahrumiyete mahkûm edildi. Vahap Erdoğdu ise, beraat etmiştir.

Hatırlanacağı gibi, Mihri Belli ve yazı işleri müdürümüz hakkında kovuşturma, Mihri Belli'nin konferansının özet-haberi, Türk Solu'nda yayınlanması üzerine açılmıştı. Savcılık, bu haber yazısının ve dergimizin aynı sayısında çıkan «Fidel Kastro Konuşuyor» başlıklı tercüme yazıyı, incelenmek üzere, Prof. Sahir Erman, Prof. Sabahattin Zaimoğlu ve Prof. Recai Galip Okandan'dan kurulu bir bilirkişi heyetine göndermişti. Bu durumlarda, AP. iktidarının eğilimine uygun raporlar vermekle ün salmış bu kişiler, bu kez de sanıkların aleyhine rapor vermişler ve incelenen bu yazıda, «Komünist İhtilâli» propagandası yapıldığını iddia etmişlerdir.

Ankara Basın Savcılığı tarafından ifadesi alınan Mihri Belli, kendisinin yazmadığı, kendisine dair bir haber yazısından ötürü takibata uğramasının doğru olamıyacağını belirtmiş ve konferansının yüzlerce kişi tarafından dinlenildiğini, ses alma cihazı ile banda alındığını ve İstanbul'da verdiği konferansta da, konferansı izleyen açık oturumda da aynı görüşleri, yani tam bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin gerçekleşmesini hedef tutan Milli Demokratik Devrimi savunduğunu söylemiş ve «Benim görüşlerimi tam olarak kendi imzamı taşıyan yazılar ifade eder» diyerek savcıya «Türk Solu» nda çıkan İstanbul'daki konferansının metnini sunmuştur.

Buna rağmen, kovuşturma devam etti ve Ankara İkinci Sorgu Yargıçlığına celbedilen Mihri Belli'den, kendisi hakkında haber yazısının hesabını vermesi istendi ve sorgu yargıcı Remzi Güneş, Belli'yi ve yazı işleri müdürümüz Erdoğdu'yu tevkif etti.

Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde tutuklu olarak başlıyan duruşmada, ilk celsede Mihri Belli, ilk savunması sadedinde S. B. F.'de verdiği konferansta savunduğu görüşü özet olarak anlattı ve Türkiye'nin bugün, önündeki devrimci adımın Sosyalist Devrim değil, Milli Demokratik Devrim olduğunu, belirtti. Bundan sonra mahkeme, konferansın kaydedildiği ses bandından çıkarılan metnini, Türk Solu'ndaki yazılarla birlikte, Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri arasından seçtiği bir bilirkişi heyetinin tetkikine sundu.

Prof. Münci Kapani, Prof. Uğur Alacakaptan ve Prof. Hakkı Uma'dan kurulu bu bilirkişi heyeti, verdiği raporda, Mihri Belli'nin konferansının metninde olsun, «Türk Solu'nda» yayınlanan yazılarda olsun, suç unsuru bulunmadığını raporunda belirtti. Mahkeme, Belli ve Erdoğdu hakkında birkaç hafta arayla ve sırasiyle tahliye kararı aldı.

Mahkeme, bilirkişi raporunun Vahap Erdoğdu ile ilgili olan bölümünü kabul ederek, yazı işleri müdürümüz hakkında beraat kararı vermiştir. Ama bilirkişi raporunun, Mihri Belli'nin konferansı ile ilgili bölümünde, S. B. F. deki konferansta T. C. K. 142. maddenin ihlâl edilmediği yolunda lehte kanaate katılmamış ve Mihri Belli hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir.

Ağırceza Mahkemesi Başkanı Ahmet Dağlı, muhalif kaldığından, mahkûmiyet kararı ikiye bir çoğunlukla verilmiştir.

Mihri Belli ve avukatı Halit Çelenk, bu mahkûmiyet kararını Temyiz etmişlerdir.

başyazı

BOĞAZ KÖPRÜSÜ

Suphi Karaman

Yakında yurdumuzda «dayı» diyenler çoğalacaktır. Bir atasözü köprüyü geçerken dayı demeyi sağlık vermiştir. Dayı diyemeyenin köprünün tam ortasından sulara fırlatılması ihtimali vardır. Suyu geçerken kim yardım ediyorsa ona dayı denilecektir. Bu, insan da olabilir, «dayı» ya uygun kafiyeli bir yaratıkta olabilir. Yeterki sulara terkedilmemenin yolu bulunsun. Soğukkanlılığı ve basireti koruyabilmek için dayı demek iyi bir şey. Fakat iş olup bittikten sonra dayı terkedilecekse bu ahlâka uygun bir hareket olmaz. Ekonomik çıkarların egemen olduğu toplumlarda bireyler arasındaki ilişkiler ve dayanışma, çoğu kez, bu niteliktedir. «Hafıza-i beşerin nisyân ile malül» olması genel kuraldır.

Atasözünde tanımlanan köprü dardır. Tıpkı sırat köprüsü gibi bir şey. Mukaddesatçılar ve ahiretçiler için bu atasözünün sırat köprüsünü de kapsayıp kapsamadığını bilemiyoruz. Her ne ise tehlikeli olan dar köprülerdir. Oysa şimdi birçok yerlerde geniş ve sağlam köprüler yapılmaktadır. Denizlerin üzerine bile köprü kurulmaktadır. Eskiler dünyada olmayacak şeyleri sayarlarken «katır kulun getirmez, gök'e direk dikilmez, denize köprü kurulmaz...» derlerdi. Ama işte şimdi İstanbul Boğazında, deniz üzerine köprü kurulacaktır. Geniş ve uzun bir asma köprü, Boğazı ve İstanbul'u süsleyecektir. Kenarındaki bir kitabeye «bu köprü falanın ve filanın zamanında yapılmaya başlanmış, şu kadar yıl sürmüş, şu tarihte bitirilmiş» diye yazılacaktır. Gelecek kuşaklar kitabeyi okuyacaklar, hayranlık duyacaklardır. Geniş köprüden geçerlerken suya düşmek tehlikesi duymayacaklar ve hiç kimseye dayı demiyeceklerdir. Fakat birçok çıkarcılar daha şimdiden bazı çevrelere karşı dayı demeye başlamışlardır bile.

Köprünün kitabesine medarı iftihar olan herşey yazılacaktır. Fakat işin kirli çıkarlara dayalı utanç verici yönleri yazılamıyacaktır. Bunları da gelecek kuşakların uyanık evlâtları bir bir bulup çıkaracaklar ve Türkiye'de bir kısım insanların haksız zenginlikleri pahasına geniş kitlelerin korkunç fakirliğinin nedenleri arasında göreceklerdir.

Kitabeye yazılamıyacaklar arasında en başta gelen arsa spekülâsyonu ve istimlâk yolsuzlukları olacaktır. Arsa fiyatları üzerindeki haksız değer artışları, az gelişmiş ülkelerde, emeğe dayalı olmayan büyük servetlerin başlıca kaynağıdır. Mevcut mevzuata göre bu değer artışlarının usulsüz ve kanunsuz yönleri olmayabilir. Fakat 40 yıl önce 400 liraya alınan bir arsanın bugün 20 milyon liraya satılmasının hiçbir sağlam ahlâkî temeli olamayacağı gibi bunu önleyemeyen mevzuatın da usule, hak ve adalete uygun yönleri yoktur. Boğaz Köprüsünün ve çevre yollarının geçeceği bölgeler kamuoyuna açıklanmadan önce, hiç şüphe yok, arsa mülkiyeti büyük ölçüde el değiştirmiştir. Daha geniş imkânları olan kurnazlar, eli dar olanları saf insanlar yerine koyarak onların sırtından daha şimdiden milyonlar vurmuşlardır. İstimlâkler başlayınca vurgunların da ikinci dönemi başlayacaktır. Güzergâh tesbitinde, gayrimenkullere değer biçiminde Ali Cengiz oyunları son kertesine kadar sahneye konulacaktır. Yoksul gecekonducuların başka bölgelere nakli ile yetinilirken koru ve villâ sahiplerinin çok yüksek fiyatlarla yeni zenginliklere gark edildiği elbette kitabeye yazılamıyacaktır. Arsa spekülâsyonu ve istimlâk yolsuzlukları yüzünden boğaz köprüsü ve çevre yollarının maliyeti, benzerlerinin başka ülkelerdeki maliyetinden, birkaç kat daha fazlasına mal olacaktır. Bu fahiş farkın sebep olacağı yeni zenginlikler, köprü finansmanına ağır vasıtalı vergilerle katılacak olan Türk halkının, geniş kitlelerin gittikçe yaygınlaşan yoksulluğunun karşılığında olacaktır. Köprü konsorsiyomu adı altında dış borçları ve faizlerini daha da arttırarak gelecek kuşaklar için yaratılacak güç koşullar, yeni zenginliklerin ve bunların gelecekteki mutlu çocuklarının rahatları uğruna yapılacaktır.

Köprü yapılması lehinde bir kamuoyu hazırlayabilmek için, birkaç yıldan beri, boğaz geçişlerinde sun'î olarak yaratılan araba vapuru sıkıntısı da kitabeye yazılamıyacak hususlardan birisidir. Beş altı yıl önce başlayan Morrison - Knudsen firmasının köprü hakkındaki ısmarlama raporları da kitabeye geçirilemiyecek işlemlerden olacaktır.

Türkiye'de, başta barajlar olmak üzere, hiçbir yatırım projesi şartnamedeki ilk ihale fiyatına çıkarılamamıştır. Yoksulluğun kısır döngesinin söküüp atılamamasının temel nedenlerinden birisi de budur. Yatırım harcamaları ve üretim arasında ilk plânlamada hesaplanan ve kurulan denge, çeşitli faktörlerle, bozulunca yatırım rantabilitesini kaybetmektedir. Kaldı ki, boğaz köprüsünün ekonomik kalkınmaya önemli bir katkısı da olmayacaktır. Böyle bir yatırımın ilk tahminlerdeki 1,5 - 3 milyar liralık değeri 8 - 10 milyarı bulacak olursa Türk ekonomisine yapacağı olumsuz etki korkunç olacaktır. Boğaz üzerinde asma köprü tamamlandığı vakit milyarları bulacak yatırım, ekonomik bir verime ve üretime yöneltilmediği için, Türkiye'de hayat pahalılığının ve işsizliğin artmasına sebep olacaktır. Özel araba sahibi mutlu azınlığın bir taraftan diğer tarafa daha çabuk ve daha sefalı geçmesinden başka hiçbir işe yaramıyacak köprünün geniş halk kitleleri için ulaştırmada kolaylık sağlayacağı da çok şüphelidir. Uzayan çevre yolları sebebiyle, taksi, dolmuş, ücretlerinin artması dar gelirli olanlar için daha şimdiden bir problem olan şehir içi yolculuk ücretlerini tahammül edilmez hale getirecektir.

Boğaz köprüsü yapıldıktan sonra üzerinden geçecekler hiç kimseye dayı demek lüzumunu duymayacaklardır. Oysa spekülâtörler, istimlâkçiler, müteahhitler, konsorsiyumcular, yabancı firmalar daha şimdiden pusuya yatmışlar bazı çevreleri dayı diye okşamaktadırlar.

Olaylar - Olaylar

Genç hilâfetçinin suçu kişisel midir?

Kubalı'nın, Kadıköy Osmanağa Camii hatibi hakkında, C. Savcılığına yaptığı ihbar, haftanın önemli olaylarındandı. Yarım yüzyıla yaklaşan Cumhuriyet yönetimi saldırıya uğramıştı. İşin hafife alınır yönü yoktu. «Hilâfetin lağvının caiz olmadığı, milletlerin kendi mukadderatlarına hâkim olmalarının hatalı olduğu, dinin ve din birliğinin esas olduğu» hoparlörlerle ilân ediliyordu!...

Kubalı ihbarını yaptı. Din adamımız, yaka paça, kodeste aldı soluğu. Kimdi bu din adamı? Neden böylesine ağır bir suçu, uluorta, tek başına, işleyivermişti? Acaba kendisini mehdi diye ilân eden bir meczup muydu? Hayır, düpedüz bir evvelki toplum düzenimizin ihyası için çaba harcayan, bıyıkları yeni terlemiş, devlet okullarımızda eğitilmiş, diplomalı bir din adamımızdı.

Cumhuriyet'ten önce, hilâfetin nimetlerinden geniş çapta yararlanmış, geleneklerine bağlı bir vaiz söz konusu olsaydı ve hilâfetin lağvedilmesiyle, yüz üstü kalarak, buna benzer konuşmalar yapmış olsaydı Mustafa Kemal yönetimi, hemencecik soluğu darağacında aldırtırdı ona. Böylesine bir konuşmanın yine de, bir su götürür tarafı olurdu: — İnsan oğlu, öyle bir hamlede nasıl değişsindi ama yine de dilinin cezasını çekecekti işte. Allah taksiratını affetsin — der, geçerdik. Bu tutucu kişinin suçunu kişi olarak çekmesi doğaldı.

Oysa hilâfet lağvedileli neredeyse yarım yüzyıl olacak. Bugünkü hilâfetçimiz feyzini Cumhuriyet yönetiminden, devlet okullarından almıştır. Delikanlının öyle şöhret, kariyer yapmak isteyen sivri tarafları da yok tur. Daha evvelden okul sıralarında böylesine bir takibata da uğramamıştır. Hocaları olsun, diğer meslektaşları olsun kendisini kınamış da değillerdir. Aksine hilâfetçimiz Kubalı'ya karşı bu çevrelerden destek bulmuştur ve toplu halde gösteriler yapılmıştır.

Sonra bu genç hilâfetçimizin böylesine bir konuşmayı ilk defa yapmış olduğunu iddia etmek de güç. Cemaatin önüne çıkıp, toplum düzenini tartısma konusu yapmak, sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Uzun bir hazırlanma süresi ister bu iş. Delikanlımız böyle bir alışkanlık edininciye kadar diğer vaizlerden, yaptığı konuşmanın, kimbilir daha ne kadar ağırını, suç unsuru taşıyanını işitmiştir. Bu çocuğun talihsizliği, Kubalı gibi, hilâfete karşı allerjisi olan, seçim-geçim yatırımlarıyla ilişkisi bulunmayan bir hukuk profesörünün de cemaat arasında tesadüfen bulunuşudur.

İşin aslında genç hilâfetçimizi takibata uğratan kanunlar yalama olmuştur. Özellikle DP ve AP iktidarları zamanında fiilen rafa kaldırılmışlardır. Kendi kendimizi kandırmıyalım. Aynı saatte verilen vaizleri yurt çapında düşündüğümüzde bu delikanlının hilâfetçiliği gölgede kalmaz mı? Profesör Doktor Kubalı da olayı, «Komünist akımın tahrikçisi ve belki de gizli ortağı veya âleti (...) hainane faaliyetler» diye nitelemiş, gösterdiği medenî cesarete, hukuk dışı bir hafiflik vererek, bu kendi kendimizi kandırma, çabasında sorumluluk almıştır.

Olayın, devlet müesseselerini de içine alan, kollektif bir suç unsuru taşıdığı apaçık meydandayken kalkıyor Osmanağa camii hatibini kişi olarak takibata uğratıyoruz.

Hapishanelerimiz malûm!... En kötü alışkanlıkların üretildiği batakhanelerdir. Çocuklarımızı devlet okullarında böyle bir soğukkanlılıkla hilâfetçi olarak yetiştiriyoruz. Sonra işlediğimiz bu cinayet yetmiyormuş gibi, onu biraz daha benzetmek için bu batakhaneye kapıyoruz.

Burada bütün suçu yerli yönetime yüklemek konuya gerçekçi bir açıklık getirmemize engeldir. Amerikan emperyalizmiyle ilişkilerimiz sıklaştığı oranda, yurt çapında hilâfetçi bir akım da gelişmiştir. Hele anti-emperyalist eylemin geliştiği, bağımsızlık sloganının geniş kitleleri de sardığı günlerde hilâfetçi akımın, statükoyu bile tehdit eder nitelikte, gemi azıya alışı raslantı değildir.

Amerikan görüşü: Komünizmi Liberalleştirelim!

Kennedy'nin Çalışma Bakanı, eski Yüksek Mahkeme Yargıcı ve Johnson'un eski Birleşmiş Milletler Temsilcisi Arthur J. Goldberg, Le Monde gazetesinde çıkan «Bugünkü Dünya Karşısında» başlıklı seri makalelerinin üçüncüsünde, şunları söylemektedir:

«Bütün bunlardan çıkardığım şudur: Çekoslovakya olayına rağmen Avrupadaki komünist rejimleri, liberalleşme yönünde teşvik ve gayretlerimiz yoğunlaştırılmalıdır. Yani Birleşik Devletler ile Doğu Avrupa arasında ticari ve kültürel mübadelelerin, seyahat ve yatırımların mevzu teşkil ettikleri bütün kayıtlamaları kaldırmaya gayret etmeliyiz. Müttefiklerimiz, esasen bu yola ciddi şekilde girmişlerdir. Onları da teşvik etmeliyiz.

«Bu gibi ilişkiler, komünist sistemin mükâfatlandırılması anlamına gelmez. Bunlar, Doğu Avrupa'ya, Batının fikirlerini benimsemek ve Sovyetler Birliğiyle olan bağlılığını azaltmak imkânlarını veren araçlardır. Çekoslovakya'da buzların çözülmesi karşısında, Sovyetler Birliğinin paniğe kapılması, bir anlamda, bu çeşit ilişkilerin siyaset silâhı olarak etkililiğinin itirafı anlamına gelir.

«Ayrıntılara inersek, Kongre, bizimle ticari ilişkilerini geliştirmek isteyen Doğu ülkelerine «en ziyade müsaadeye mazhar ülke» şartından yararlanmalarını sağlıyacak kanun değişikliklerini yapmalıdır.

Export Import Bankasının, Doğu Avrupa ile ABD arasındaki mübadeleleri desteklemesine, Kongre tarafından konmuş bulunan yasak tedbirleri kaldırılmalı, Ticaret Bakanlığının bu bölge ülkelerine yapılan ihracata koyduğu kayıtlar yumuşatılmalıdır.

«Ayrıca, Doğu Avrupa ülkelerinin ABD. deki resmi temsilcilerinin serbestçe dolaşmalarına izin verilmeli, bu ülkeler vatandaşlarının turist sı fatiyle ABD ne gelmelerindeki formaliteler basitleştirilmelidir.

«Doğu Avrupa'daki gittikçe gelişen liberalleşme akımını teşvik etmeli, hareketlerimizin bu akımı hızlandıracak yerde, büsbütün ortadan kaldırmamasına dikkat ederek, barışçı katkımızı (!) yapmalıyız.

«Öte yandan, Avrupa'nın iç düzeni ve bütünlüğünün kurulması konularındaki görüşlerimizi zorla benimsetmekten kaçınmalı, Avrupa ülkelerini kendi geleceklerini, kendi düşüncelerine göre düzenlemekte serbest bırakmalıyız...»

(12 eylül 1968 tarihli Le Monde gazetesinden)

Deniz Gezmiş serbest bırakıldı

İlerici gençliğin lideri Deniz Gezmiş, 20 Eylül Cuma günü yapılan sorgusunu müteakip serbest bırakılmıştır. Deniz Gezmiş'le birlikte Cağaloğlu olayları sırasında yakalanan Rıfat Akkaya isimli liseli bir öğrenci de serbest bırakılmıştır.

Cuma sabahı, 2 aydır yattığı Sultanahmet Cezaevinden alınarak sorguya çıkarılan Deniz Gezmiş, Adliye binasında, sorgusunu takibe gelen arkadaşlarıyla konuşup şakalaşmış, moralinin yerinde olduğunu belirtmiştir. Bu arada 3. Sorgu Hâkimliğinin koridorunda çok sayıda sivil giyinmiş top lum polisinin şahitlik için getirildiği görülmüştür. Sorguya önce Deniz Gezmiş daha sonra Rıfat Akkaya girmiştir. Sorgular bir saat kadar sürmüş, bitince her iki öğrenci önce Adliyenin altındaki jandarma karakoluna, daha sonra cezaevine gönderilmişlerdir. Öğrenciler götürüldükten bir müd det sonra şahit olarak getirilen sivil giyinmiş toplum polisleri de ifadeye çağrılmışlardır. Ancak, gözlüklü ve eli çantalı sarışın birisi (ki polislerin âmiri olduğu sanılmaktadır) şahitleri toplıyarak talimat vermiştir. Konuşması sırasınad sık sık «taş atmaktan» bahseden sarışın kişi daha sonra oradan uzaklaşmıştır.

Deniz Gezmiş akşam üzeri serbest bırakılmıştır. Cezaevinde öğrenci olaylarıyla ilgili olarak hâlen, Veysi Sarısözen, Jak Menaşe ve Vahdet Şen gel bulunmaktadır. Kendileriyle birlikte yakalanan fakat tutuklanmayan 15 kişinin sorgusu yapılamadığı için tutukluluk süresi uzayan gençlerin, yakında serbest bırakılmaları beklenmektedir.

D D D İzmir ve İstanbul şubeleri açıldı

Güven ve ümit verici bir şekilde çalışmalarına devam eden D.D.D. örgütlenme eylemine hız vermiştir.

İzmir'in kurtuluş günü olan 9 Eylûl'de İzmir İl Şubesi kurulmuş ve 848. Sok. No: 80 deki lokalinde açılışı yapılmıştır. Bu vesile ile Genel Merkeze bilgi veren İl Başkanı Alpaslan Berktay şöyle yazmaktadır:

«İzmir'den karaya çıkan ve denize dökülen ve bu defa yine, NATO'su ile İzmir'de yuvalanan emperyalizm, Kordon'da Mustafa Kemal'in, anıtından parmağı ile gösterdiği noktadan ayni sonuca ulaşacaktır.»

İzmir İl Yönetim Kurulu şöyle kurulmuştur: Başkan Alpaslan Berktay, Sekreter İbrahim Gül, Sayman Fikri Şahin, üyeler Dinçer Naldelen, Sadık Günaydın, Muharrem Timur, Cemal Ezer.

Geçen hafta içinde İstanbul İl Şubesi de kurulmuş ve ilk toplantıda iş bölümü yapılmıştır. Başkanlığa Sıtkı Eser, Sekreterliğe İbrahim Şahin, Sayman Turhan Zeren, Büro Sekreterliklerine de Hüseyin Adıduyulmuş, Vedii Bayraktaroğlu, Ali Büyükgören, Kâmil Kalanbaklı seçilmişlerdir.

İ.P.S.D. Gaziosmanpaşa şubesi açıldı

15.9.968 Pazar günü Gaziosmanpaşa'da bir kıraathanede İPS Derneğinin Gaziosmanpaşa şubesinin açılış töreni yapıldı. Halkın ilgi ile izlediği toplantıyı Dernek Başkanı Lâtife Fegan güzel ve özlü bir konuşma ile açtı. Genel Sekreter Nejat Tözge yaptığı konuşmada çeşitli işçi sorunlarına değindi, bu arada diğer sütunlarda açıkladığımız ekmeğe yapılan zam oyununu geniş bir tarzda açıkladı. Osman Sercan heyecanlı bir konuşma yaparak Gaziosmanpaşalıları birleşmeğe, mücadeleye çağırdı. İlginç bir konuşma yapan Dr. Hikmet Kıvılcımlı, siyasî partilerin işsizlik ve pahalılık sorunlarına çözüm getiremediklerini nitekim Başbakanın son basın toplantısında işsizliğe çare bulamıyacağını itiraf ettiğini, buna karşılık millî gelirimizin kaymağını yiyen 200-300 ithalât firmasının menfaatleri bahis konusu olunca derhal onları daha da zengin edecek tedbirleri bir bir sıralayabildiğini, halkın örgütlenip kendi sorunlarının çözümünü kendi ellerine almalarından başka yol olmadığını, eğer halk örgütlenip bu işi kendi eliyle çözümlemezse, siyasî partilerden beklerse, bu parti kendine ne isim verirse versin, istediği kadar işçiden ve halktan yana sloganlar ileri sürsün sorunun çözümlenemiyeceğini, millî gelir dağılımı, pahalılık ve işsizlik ile ilgili geniş istatistik bilgiler vererek Türkiye'nin nasıl çıkmaz bir yola sürüklendiğini açıklamıştır. Bu arada dinleyicilerden birinin «bu dernek TİP'e karşı mıdır?» sorusu üzerine özet olarak şu açıklamada bulunmuştur: «İPS derneği TİP'e karşı değil-

142. Maddeye karşı

MİHRİ BELLİ'NİN SAVUNMASI

Sayın Yargıçlar,

Esas Hakkında Mütalâa'da iddia makamı, dâva konusu olan Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki konuşmada TCK'nun 142/1 maddesini ihlâl ettiğim iddiasiyle, bu madde gereğince cezalandırılmamı istemektedir.

İddia makamı, talebini desteklemek için delil ararken mantığı bir hayli zorlamıştır. Mütalâaya bir göz atış bu zorlamanın nerelere kadar vardırıldığını bize gösterir. Bir örnek verelim: Mütalâanın birinci bölümünün (Olay Bölümü) sonunda şöyle denmektedir: «(Sosyalistin her mücadele biçiminden yararlanması gerektiği, parlamenter mücadelenin küçümsenmemesini, Anayasanın tanıdığı hak ve özgürlüklerin son katresine kadar kullanılmasını ve her şeyden çok emekçi halk kitlelerinin bilinçlendirilmesini, örgütlendirilmesini tavsiye etmiş, bütün mücadele biçimlerinden Anayasanın müsaadesi nisbetinde yararlanılması gerektiğini) savunarak cebrî karakterdeki bir proleter ihtilâlini telkin suretiyle» TCK'nun 142. maddesini ihlâl ettiğim iddia edilmektedir.

Anayasanın bize tanıdığı hakları son katresine kadar kullanmanın, emekçi halkı bilinçlendirme ve örgütlendirmenin, bütün mücadele biçimlerinden Anayasanın müsaadesi nisbetinde yararlanmanın «cebrî karakterdeki bir proteler ihtilâlini telkin» olup olmadığının takdirini yüksek heyetinize bırakıyorum.

İddia makamı, 141. maddeden geçmişte hüküm giymiş bir kimsenin, her ağzını açtığında, bu maddeyi bir kez daha ihlâl etmesi, yani komünizm propagandası yapması gerektiği inancındadır. Kendileri başka türlü düşünmeyi safdillik saymaktadırlar. İddia böyle bir muhakemeye dayandırılınca, Esas Hakkında Mütalâa'da kanıt olarak ileri sürülen hususlar, bakmakta olduğunuz bu dâvanın konusuyla hiçbir ilişiği olmayan, yıllarca önceki dâvalar hakkında belli kimselerin, belli maksatlarla yazdıkları kitaplardan derlenmiş şeyler olmaktadır.

24 yıl önceki İleri Gençlik Birliği dâvası, 17 yıl önceki TKP dâvası çoktan görülmüş, çoktan hükme bağlanmış ve verilen cezalar çoktan çekilmiştir. Sayın savcının elinde Siyasal Bilgiler Fakültesindeki konuşmam hakkında işine yarayan deliller varsa onları ileri sürsün; ve bizi çeyrek yüzyıllık dâvaların kanıtlarıyla bir ikinci defa yargılamaya kalkışmasın.

Esas Hakkında Mütalâa'da, büyük otoriteler gibi sözü edilen ve kitaplarından aktarmalar yapılan bir iki isim var... Örneğin Aclan Sayılgan gibi. Aclan Sayılgan'ı biz biraz tanırız. 1951 TKP dâvası sanıklarındandı. Çetin bir yol olan devrimcilik yolunun kendi harcı olmadığını görünce, Sayılgan çekilip köşesinde sineceğine, Menderes iktidarının baskı kuvvetlerine sığınmış onlara hizmetlerini sunmuştur (onlara ve sonra da başka çevrelere). O gün bu gün kendisi profesyonel anti-komünizm simsarıdır. Günümüzde kimi geçmişi karanlık kişilerin, Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı olan anti-komünizmden bir kişisel çıkar aracı bir geçim aracı olarak yararlandıkları bilinen bir şeydir. Aclan Sayılgan da bunlardan biridir. Bir Tevetoğlu gibi, bir Darendelioğlu gibi. Komünist olmamanın, komünizme karşı olmanın başka şey, anti-komünizm simsarı olmanın başka şey olduğunu özellikle belirtmek isterim. Komünist olmayan, komünist dünya görüşüne kesin olarak karşı olan bir kimse saygı değer bir kimse olabilir; ama Amerikan ihraç malı anti-komünizm silâhından emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerin hesabına yararlanan ve bundan kişisel çıkar sağlayan kimse saygıdeğer olamaz.

İşte böyle dayanaklardan medet ummuştur iddia makamı. Biz Aclan Sayılgan'a sahne dışında oynatılan rolü. onun vasıflarına uygun buluyor, tabiî karşılıyoruz. Ama Türk ulusu adına adalet tevzi eden koskoca bir Ağır Ceza Mahkemesinin İddia Makamını işgal eden bir kimsenin mütalâasına besmele gibi Aclan Sayılgan adıyla başlamasını tabiî karşılamıyor, bu makamın ciddiyetiyle bağdaşır bir davranış saymıyoruz.

(Devamı 6. Sayfada)

İzmir Mitinglerinden Notlar

A. BERKTAY

Emperyalizmi ve 6. cı Filoyu protesto için İzmir'de yapılan gösterilerde en önemli nokta, şimdiye kadar sadece gençliğin omuzlarında kalmış olan bu eyleme halkın katılması oldu. İzmir'de şimdiye kadar bu işin bir geleneği yoktu. Halk, karşısında toplu-tüfekli bir düşman olarak görmediği emperyalizmin niçin kahrolması gerektiğini bilmiyordu.

Amerikan emperyalizminin defolmasını istemek bir anayasa belirtisi olarak ortaya çıktı ve halk tarafından anlaşıldı, benimsendi, alkışlandı. Anzavur artıklarının zavallıca zorbalıklarında ve meydanı, tribünleri doldurarak gençleri alkışlayan halka saldırılarında kendini gösteren Amerikan avukatlığı ise ancak anayasa dışında yapılabildi, halkın nefretini kazandı, Cumhurbaşkanının mesajındaki «Anayasayı çiğneyen kaba kuvvet» durumunda kaldı. Amerika'yı Türk anayasasının demirbaş unsurlarından biri olarak görenlere karşılık, Amerika'yı Türkiye'den doğrudan doğruya anayasa güçlerinin atacağı, konuşmalarda belirtildi.

Gece-gündüz bildiri hazırlayıp afiş yapıştıran gençlerin dinamizmi görülecek şeydi. Bildiri bastırmak için gerekli altmış lirayı bulabilmek amacı il kanını satan Özcan adındaki bir genç baygınlık geçirmiş, sapsarı bir yüzle çalışmağa devam ediyordu. Koca bulvarlar «Bağımsız Türkiye» diye çınlarken ve kenardaki avantacı takım bunun altında ezilirken, insan, Türkiye'nin bu dönemde en aktif unsurunun gençlik olduğunu bir defa daha anlıyordu.

Resmî ağızlardan gelen, Amerikalıları misafir, müşteri gibi görmek telkinine kapılmayıp, namusunu satmayı kârlı bir alış-veriş saymayan esnaf, teşekkür edilmek üzere tesbit edildi. Jandarma tarafından zorlandığı halde «Bu arabanın şoförü ben değilim» diyerek Coni'yi arabasına almayan şoför, trafik polisi de gelince, «Araba bozuk, çalışmıyor» dedi. Eğlence yerleri «Buraya Amerika'lılar giremez» şeklinde levhalar astılar. Çağlayan pavyonu, binlerce liralık zarar pahasına, 6. cı Filo İzmir'de kaldığı sürece çalışmadı ve gençlik tarafından alkışlandı.

Gençler zaman zaman yere oturdukça, onları yanlardan sarıp bulvarları dolduran işçi ve halk ta durarak çömelir gibi yapıyor, gençliğin hareketlerine uymağa çalışıyordu.

Şurası apaçık belli idi ki, halk, gençliğin öncülüğünde yolunu öğreniyordu ve gelecek defalarda hem gösteriler, hem de boykotlar daha bilinçli, daha güçlü olacaktı.

dir, ama onun da uydusu değildir. Müspet her eylemini evvelâ biz alkışlarız. Derneğe üye olan TİP üyelerine ya dernek ya parti diyerek baskı yapıldığı şikâyetleri üzerine dernek düşünce komitesi bu konu ile ilgilenmiştir. Ben, bu konularda biraz tecrübeli ve eski bir arkadaşınız olarak, TİP yöneticilerinin bu tutumuna hayret ettiğimi söyliyeceğim. Bir parti işçi sınıfının ideolojisini benimsiyor ise bu parti işçi sınıfının öncü müfrezesidir. Öncü müfrezeyi tek başına savaşa sürmek cinnettir. Bu öncü müfreze devrimci sınıfların motor gücüdür. Kitle ve sınıf örgütlerini harekete getiren bir dinamodur. İşçi sınıfının partisi olduğunu ileri süren TİP yöneticileri bütün kitle teşkilâtları ile sıkı ilişkiler kurmak zorunda iken nasıl oluyor da derneğimize giren üyelerini kınıyor. Bu tutum öncü müfrezeyi tecrit eder avara çalışan bir motor haline getirir.

Hikmet Kıvılcımlı'dan sonra Aslan Başer Kafaoğlu özellikle örgütlenmenin önemi üzerinde durmuş ve özetle şöyle konuşmuştur:

İşsizsik ve pahalılık kendiliğinden olan bir şey değildir, bundan zarar görenler olduğu halde çare bulunmamasının bir nedeni vardır. Demek ki bunda menfaati olanlar vardır. İşsizlik ve pahalılıktan yararlananlar bellidir ve bunlar örgütlüdür. Bankalar, şirketler, tröstler, partiler, basın, hattâ hayır dernekleri, şeklinde güçlü örgütlere sahiptirler. İşsizlik ve pahalılıktan zarar görenler buna karşı aynı şekilde örgütlenmek zorundadır. Bundan dolayı parti eylemi dışında dernek faaliyetlerine girmiş bulunuyoruz. Kitleleri örgütlemek zorundayız. 4 yılda bir yapılacak seçimlerle bu işi çözümliyemeyiz. Her örgüt yeni örgüt ihtiyaçlarını ortaya çıkaracaktır. Bu örgütlenme yardım sandıkları, istihsal ve istihlâk kooperatiflerine kadar gitmek zorundadır.

Bundan sonra dâvetlilerden ve toplantıyı izleyenlerden konuşmak istiyenler çeşitli konular üzerinde söz almış ve toplantı sona ermiştir.

Yeni bir işçi konfederasyonu

Hiçbir Konfederasyona bağlı olmayan yüzlerce sendikadan yirmi kadarı, yeni bir İşçi Konfederasyonu kurmak hususunda anlaşmaya varmışlar, aralarından seçtikleri onbir kişilik bir komisyonu kuruluş hazırlıkları için görevlendirmişlerdir.

Bu Komisyon 1/Eylûl/1968 tarihinde toplanarak Konfederasyona isim bulunması, kabul edilecek teşekküllerin tesbiti vs konularında tam yetkili kılınarak çalışmaya başlamıştır. İsim olarak daha çok öncelerden üzerinde durulan (M.İ.S.K.) «Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu» teklifi tartışılmış, fakat bu toplantıda bir karara varılamamıştır. Başkanlığına Ahmet Muşlu'nun getirildiği ve Raportörlüğünü Plâstik-İş Sendikası Başkanı Veli Özer'in yaptığı Komisyon, ikinci toplantı için 7 Eylûl tarihini kararlaştırmışsa da, ancak 11 Eylûl'de Birleşik Gıda-İş Sendikası Genel Merkezinde toplanabilmişlerdir.

Bu toplantıda 5 kişilik kurucu hey'et seçilerek başkanlığına da Ahmet Muşlu tam yetki ile getirilmiştir.

Milliyetçiliği kendi tekellerinde sayan ve işçi çevrelerinde kimlere hizmet ettiği pek iyi bilinen kimselerin başa getirildiği bu yeni Konfederasyonun Milliyetçilik maskesi altında ne gibi oyunlara girişeceği ve hangi çevreler tarafından destekleneceği pek yakında su yüzüne çıkacaktır. Yalnız bu arada, uzun süreden beri Ahmet Muşlu ile Güven Partisi arasındaki flört hatırlanırsa yeni Konfederasyonun yönü hakkında bir fikir edinilebilir.

Aralarında bir-ikisi hariç, hepsini toplasanız bir sendika bile etmeyecek bu yeni kuruluşun yarın devrimci kuruluşların karşısında görürsek şaşmamak lâzımdır.

DUYURU

Arkadaşımız Rıfat Ilgaz, Sovyetler Birliği'ne yaptığı seyahatten ötürü köşesinden uzak kalmıştır. Dönünce tekrar yazmaya başlıyacağını okurlarımıza duyururuz.

—o—

EKMEĞE ZAM, DÜMENE DEVAM

9 Ağustos tarihli gazeteler İstanbul fırın işçilerinin grev kararı aldıklarını yazıyorlardı. Fırın işçileri gündeliklerine 3 lira zam istemişler, fırıncılar önce kabul eder görünüp arkadan bombayı patlatmışlardı: «EKMEĞE ZAM YAPILMALIDIR.»

Birbiri peşisıra ortaya çıkan bu istekler kamuoyunu şöyle bir dalgalandırdı, daha sonra ortalık durulur gibi oldu. Oysa bu peşi peşine dizili isteklerin ardında büyük bir oyun yatıyordu: İşveren Sendika ikilisinin halka kazık atma ortaklığı.

Ekmeğe zam konusu her ortaya atılışında büyük fırtınalar koparır. Yöneticileri fırtına geçinceye kadar soğuk soğuk terletir. Bunun nedeni tüm halkı doğrudan doğruya etkilemesi ve ilgilendirmesidir. Yöneticiler bu vartayı nasıl atlatacaklarını şaşırırlar ama çoğu defa da kazasız belâsız atlatırlar. Son yıllarda ise ekmeğe zam konusu iktidar çevreleri için korkulu olmaktan çıkmış, hattâ eğlenceli bir oyun haline bile gelmiştir. Yapılan şudur: Fırın işçilerinin sendikası her 2-3 senede bir işverenleri toplu sözleşmeye çağırmakta ve üyelerine zam istemektedir. İşverenlere kalsa bu zammı derhal vereceklerdir. Ama ne yapsınlar ki ekmeğin bu fiatı, işçilere zam yapmağa elverişli değildir. Zam yapabilmek için ekmeğin fiatını arttırmak gerekir. Fakat işin bir başka yönü de şudur ki, ekmek fakir halkın yiyeceğidir. Bir kaç bin işçiye zam yapacağım diye fakir halkın ekmeğiyle oynamak, doğrusu akıl kârı değildir. Onun için işverenler, fakir halkı düşünerek (!), işçilere zam yapmamakta direnirler. Ama işçiler işverenlerin bu «hamiyetli» tutumunu bir türlü anlamak istemezler ve «zam» da direnirler. Böyle olunca, ne yapsın, zavallı işverenler isetmiye istemiye, ekmeğin fiatını yükseltme çabasına girişirler. Bir de bakarsın, ya ekmeğin gramajı düşmüş, ya da 60 kuruşluk ekmek 70-80 kuruş oluvermiş.

Bu oyunun kamu oyunu aldatma bölümünde en büyük yardımcı büyük tirajlı sağcı gazetelerdir. Örneğin tirajı 300.000'e yaklaşan Tercüman 13.8.1968 de «Ekmeğe zam isteyen fırıncılar grev yapacak, Belediye Başkanı Atabey istedikleri kadar grev yapsınlar biz her türlü tedbiri aldık dedi» şeklinde bir başlık atmıştır.

Atabey'in «tedbirler» den neyi kastettiği bir yana, gayet açıktır ki, bu tip başlıklar ve yazılar, ekmeğe zammı işverenler değil de, işçiler istiyormuş izlemini uyandırmak için maksatlı olarak kullanılmaktadır.

Sendikacılar ise perde arkası işbirlikçileridir. Ve Atabey'in «tedbirler» indeki keramet, bu işbirliğinde yatmaktadır. Sendikacıların bu oyundaki görevi toplu sözleşme yapıyoruz diye zam istemek, daha sonra uyuşmazlığa düşüyor görünmek ve ekmeğe zam için gerekli mizanseni hazırlamaktır. Ücretlere zam konusunda görünüşte aslan kesilen sendikacılar, ekmeğe zam konusunda bir iki göstermelik beyanatın dışına çıkmamaktadırlar. Sendikacı-İşveren işbirliğinin en açık kanıtı ise bundan önce imzalanan toplu sözleşmenin 34. maddesidir. 1965 yılında yapılan sözleşme sonunda işçi gündeliklerine 1-2 lira arasında zam yapılmış buna karşılık ise belediye, ekmeğe 5 kuruşluk zammı kabul etmişti. Sözleşmenin 34. maddesinde ise şöyle denilmekteydi:

«15.8.1966 tarihinden 15.9.1966 tarihine kadar olan bir aylık ücret farkı, işverenler tarafından bu süredeki işçilerden kesilerek, 15.9.1966 tarihini takip eden bir ay içinde ZAM TOPLAMININ YARISI İŞÇİNİN BAĞLI OLDUĞU TİG-İŞ SENDİKASI'NA, DİĞER YARISININ DA İŞVERENLERİN BAĞLI OLDUĞU İŞVEREN SENDİKASI'NA ÖDENMESİNİ İşveren kabul ve taahhüt eder.»

Görüldüğü gibi sendika, ekmeğe yaptırdığı zammın bedeli olarak, işçi gündeliklerinden kesilen parayı, işveren sendikasıyla paylaşmaktadır. İşçiler ise kendilerine oynanan bu namussuzca oyunun farkında değildirler.

Şimdi ekmeğe zam düzeninin sonuçlarına rakamlarla bir göz atalım.

İstanbul'da ekmek; iki tip işletmede imal edilmektedir, a) Ekmek fabrikalarında, b) Kubbeli ekmek fırınlarında.

Ekmek fabrikalarında 24 saatte 20.000 ekmek yapılmakta ve ortalama olarak 30 işçi çalışmaktadır. Kubbeli fırınlarda ise 24 saatte 5.000 ekmek yapılmakta ve yine ortalama olarak 15 işçi çalışmaktadır.

Sendika günde 3.— TL. zam istediğine göre, ekmek fabrikalarında 30 işçi üzerinden işveren, günde 90.— TL. bir fark ödemek durumundadır. Kubbeli fırınlarda ise; 15 işçi üzerinden günde 45.— TL. fark ödenecektir. Maliyete ekmek başına; ekmek fabrikaları için 45 santim, yâni 20 paradan da az, kubbeli ekmek fırınları ise 90 santim, yâni 1 kuruştan daha az bir ücret farkı istenmektedir.

Buna karşılık işverenlerin istediği zam ise ekmek başına asgarî 5 kuruştur. 5 kuruşluk zam demek ekmek fabrikaları için günde 1.000 kubbeli fırınlar için ise 250 lira açıktan kazanç demektir.

Fırıncıların sendikacılarla birlikte işçiye ve halka attıkları kazık, işte böyle devasa bir şeydir.

VI. — AĞA, KÖYLÜLER VE DEMOKRATİK DEVRİM

Sayın Aybar'ın «Temel Yapı Değişiklikleri», «bozuk düzeni temelden değiştirecek olan işler» ve «emekçi sınıflar iktidarının yapacağı ilk işler» arasında, hemen ilk maddede, «Toprak Reformu» ele alınmaktadır. « ... toprak, ağaların elinden alınacaktır» dendikten sonra, «ağaların elinde en çok 500 dönüm bırakılacaktır» ve « ... toprağı olmayan veya yetmeyen köylü ailelerine toprak dağıtılacaktır», «Köylüler kendi topraklarında kendilerinin efendisi olacaktır.» (s. 663) denmektedir.

a) Ağalığın nitelikleri

Sayın Aybar'ın emperyalizme karşı, emperyalizmle işbirliği halinde olan komprador burjuvaziye ve Amerikancı bürokrat kesime karşı olduğu gibi, «ağa» ya karşı önerilen mücadelenin de 'sosyalist' mücadele olacağını söylediğini yukarda izah etmiştik. Yâni Sayın Aybar, «komprador burjuvazi ve Amerikancı bürokrat kesim» ile mücadele etmiş olmakla şehirde (sanayide ve ticarette), «ağa» ile mücadele etmiş olmakla da köylük yerlerde (tarımda) sosyalizmi gerçekleştirmiş olacaktır. Fakat biz, her şeyden önce, Sayın Aybar'ın, 'ağa' sözüyle neyi kastettiğini anlamakta gerçekten binbir güçlük çekiyoruz. Ağa, feodal nitelikte bir ağa mıdır, yoksa sadece büyük toprak sahibi midir? Büyük toprak sahibi ise, bizzat köyde bulunan ağa mıdır; yoksa şehirde oturan ve mültezim vasıtasıyla toprağının rantını alan kapitalist toprak sahibi midir? Başka bir açıdan soralım: Ağa, toprağında, angarya usulüyle yarı-köle köylüyü mü çalıştırmaktadır (yâni sömürü, feodal nitelikte bir sömürü müdür); yoksa ağa, toprağında, yarı-proleterleşmiş yoksul köylüyü mü çalıştırmaktadır (yâni sömürü, yarı-feodal nitelikte bir sömürü müdür); yoksa büyük toprak sahibi, toprağını, mültezimler vasıtasıyla işlettirerek tamamen başkasının emeğiyle geçinmekte veya toprağında tarım proletaryası yâni ücretli tarım işçisi çalıştırarak kapitalist pazar için meta üretimi mi yaptırmaktadır (yâni sömürü, kapitalist nitelikte bir sömürü müdür)? Bütün bunlar, ağalık müessesesini olduğu kadar, tarımda mülkiyet şeklini ve üretim ilişkileri tarzını ve niteliğini tespit etmemize ve önümüzdeki devrimci görevin niteliğini tâyin ve tespite imkân verecektir. Oysa, Sayın Aybar'a göre, tek tip ağa vardır ve ağa, tarımın makineleşmesiyle birlikte (oysa makineleşmekle birlikte, ağanın yerini tarım burjuvazisi almaya başlıyor), emperyalizmle işbirliği yapmaktadır; tarımın makineleşmediği ve hattâ makineleşmesinin şimdilik çeşitli güçlüklerle karşılaşıldığı Doğu dağlık bölgesinde, emperyalist ile ağa arasında kurulduğu iddia edilen işbirliğinin somut belirtileri nelerdir, bunlara dair de hiç bir açıklama yapılmamıştır.

Sayın Aybar'ın önemli bir sınıf olarak mevcut olduğunu yazısından anladığımız ağa sınıfının niteliği hakkında bizi aydınlatabilecek sözlerini buraya aktaralım: «Doğu ve Güney Doğuda bugün hâlâ uygulanan feodal töreler ...» (s. 651) «Ağaların elinde en çok 500 dönüm bırakılacaktır ... sulu tarım yapan bölgelerde ağaların elinde bırakılan toprak, 100 dönüme kadar inebilecektir.» (s. 663).

Öyleyse ağa nedir? 500 dönümden (sulu tarımda 100 dönümden) fazla toprağı olanlara, ağa denir. Doğu ve Güney Doğu'da hâlâ feodal töreler mevcuttur, öyleyse bu bölgelerdeki ağa, feodal-ağadır. Yurdun diğer bölgelerindeki ağaların tek ölçütü ise (Sayın Aybar, bütün ağaları aynı kategoriye sokmaktadır), ellerinde bulundurdukları toprak miktarıyla ve toprağın sulanır niteliğiyle ölçülmektedir.

Ağanın mülkiyetinde bulunan 500 dönümden fazla toprak elinden alındığı ve bu fazla toprak, topraksız ve az topraklı köylüye verildiği zaman ne olacaktır? Tarımda sosyalizm kurulmuş olacak mıdır? Devam edelim: feodal nitelikteki ağanın 'feodal' niteliği, yarı-feodal nitelikteki ağanın 'yarı-feodal' niteliği ve kapitalist nitelikteki büyük toprak sahibinin 'kapitalist' niteliği sona mı erecektir? Ve hâlâ feodal törelerin mevcut olduğu bölgelerde, yarı-köle köylü, aşiret ve tarikat bağlarından yâni yarı-kölelikten kurtulacak, feodal sömürü ortadan kalkacak ve demokratik devrim gerçekleştirilmiş olacak mıdır? (Kaldı ki, Sayın Aybar, böylece sosyalist devrimi gerçekleştirmiş olacaktır.)* Yarı-feodal bölgelerde, ortakçı, yarıcı, ırgat, yanaşma gibi yoksul köylüler ve kapitalist tarım işletmelerinde çalışan tarım proletaryası ortadan kalkarak, tarımda, yarı-feodal sömürülme ve gene tarımda kapitalist sömürülme ortadan kalkacak mıdır? İşin diğer yönü, topraksız ve az topraklı köylüler de yeteri kadar toprağa kavuştuğu zaman, orta köylü seviyesine yükselmiş ve orta köylüyle birlikte «kendi topraklarında kendilerinin efendisi» olmakla, yâni tarım küçük-burjuvazisi olmakla, tarımda sosyalist mülkiyet kurulmuş olacak mıdır? Bu sorulara cevap vermeye çalışalım:

b) Feodal ve Yarı-feodal Unsurların Nitelikleri

Sayın Aybar şöyle diyor: «Doğu ve Güney Doğu'daki bugün hâlâ uygulanan feodal töreler, Tımar usulünün kalıntısıdır.» (s. 651). Tımar ise devlete ait topraklardan «yüksek rütbeli veya yararlığı görülmüş askerlere ve sair kişilere» verilen ve geliri «20 bin (akçeden) aşağı olan» topraklardır; ki, bu topraklar, tımar sahibinin çocuklarına miras yoluyla kalmaktadır (s. 645-646-647). Demek oluyor ki, Doğu ve Güney-Doğu'da, Osmanlı Devleti tarafından herhangi bir devlet memuruna vs. verilen toprakların sahipleri, bugünkü feodal-ağanın soylarıdır; ve bu topraklarda çalışan emekçiler de feodal-ağa ile bir kan-bağı vs. şeklinde ilişkisi olmayan, ayrı kandan gelen yarı-köle köylülerdir. Bu konuyu biraz genişletmemize izin verilsin. Çünkü, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da, feodalizm böyle konduğu zaman, gerçekten doğru bir sınıf tahlili yapılmamış olacak ve dolayısiyle sınıf mücadele çizgisi yanlış tesbit edilmiş olacaktır.

Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da, feodal ve yarı-feodal unsurlar, Batı Avrupa feodalizminden farklı bir yapıya sahiptirler; ve değişik nitelikte feodal ve yarı-feodal unsurlar, aynı zamanda, yanyana bulunmaktadırlar. Batı Avrupa'da, prens, senyör vs. feodal soyluluğu temsil eder, ve yarı-köle olan serf **ayrı** bir kandan gelir. Yâni derebey ile serf, birbirlerinden kan-bağı bakımından ayrılırlar. Doğu'da, aşiret reisi ile aşiret üyeleri birbirlerine aynı zamanda kan-bağı ile bağlı, yâni kandaş topluluklardır. Aşiretler, kabilelerden meydana gelir ve bu kabileler kan akrabalığıyla birbirlerine bağlıdır. Bu kabilelerden biri, pederşahî hiyerarşiye göre, aşiret-reisi-ailesini temsil eder. Ve aynı zamanda, aşirete daha sonra dışardan gelerek sığınmış ve yerleşmiş kirmançlar vardır ki, bunlar, aşiretin siyasî ve idarî bakımdan en düşük tabakasını teşkil ederler. Demek oluyor ki, Doğu Anadolu'da, aşiretler, ilkel komünal toplumun pederşahî unsurlarını taşımaktadır; ve aynı zamanda, aşiret üyeleri, aşiret reisinin toprağında veya diğer işlerinde angarya çalışmakla ve ürünlerinden vergi vermekle, siyasî ve iktisadî bakımdan bağımlı yarı-köle köylüyü; ve aşiret reisi, bu angarya ve vergilere sahip çıkmakla'da feodal-ağayı temsil etmektedir. Yâni aşiretlerin sosyal yapısı, ilkel komünal toplumun izlerini taşımaktadır ve aşiret reislerinin kökleri, aşiretlerin tarihi kadar eskidir. Bunları, aşiretlerden yüzlerce yıl sonra vücut bulan Osmanlı İmparatorluğu'nun taltif için verdiği tımar kalıntıları olarak göstermek büyük bir hatadır.

Bizim inceleme yaptığımız Şemdinli'de, (7) zamanla, Mezopotamya'dan gelerek Şemdinli aşiretleri üzerinde egemenlik tesis eden mîrler (beyler), ilkel komünal bağları örten, daha ileri bir feodal nitelik gösterirler. Mîrler, geniş topraklara sahip olmamakla birlikte, kendi vurucu güçleriyle, cebir yolu ile, bu bölge aşiretlerini egemenlikleri altına almışlardır. Burada, derebeyi olan mîr ile aşiretler üyeleri arasında ortak kan-bağı yoktur. Ama zamanla mîrlerin egemenliklerine başka kuvvetler tarafından son verildiği, mîrlerin feodal egemenlikleri ortadan kalktığı halde, aşiret bağları devam etmiştir. Bu «başka kuvvet» ise, tütün ticaretinin gelişmesi sonucu mahallî pazarın parçalanması döneminde, Nakşibendi Şeyhinin oğlu ve torunlarıdır; ki bunlar, bölge topraklarının büyük bir kısmını bizzat satın alarak, bölgede toprak mülkiyetine bağlı egemenlik kurmuşlardır. Bundan çıkaracağımız sonuçlar: 1) Aşiret reisleri, aşiret üyeleriyle kan-bağı ile bağlıdır; fakat aşiret reisi, üyelerden angarya (emek-rant) ve vergi (ürün-rant, para-rant) alır; 2) Mîrler, geniş topraklara sahip olmayan, fakat aşiretleri cebir yolu ile egemenlikleri altına almış olan derebeylerdir; bunlar angarya ve vergi alırlar (feodal nitelik); 3) Şeyhler, cebir yolu ile, yâni işgalle değil, bizzat para karşılığında satın aldıkları geniş toprakların sahibidirler; neticede angarya ve vergi kalkmış; fakat köyler tutan geniş topraklarda yoksul köylü ve ortakçı çalıştırılmıştır (yarı-feodal nitelik). Görülüyor ki, hiç birisi, tımar kalıntısı değildir ve toplumun bizzat kendi sosyal-ekonomik bünyesinden doğmuştur.

Şüphesiz ki, bizim inceleme bölgemiz Şemdinli, buna nispetle çok geniş bir bölge olan Doğu ve Güney-Doğu'nun bazı sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtmakla birlikte, genelleştirilemez. Fakat, başta **Şerefname** olmak üzere, bu bölgeye ait toplumsal-yapı araştırmalarını kapsayan yayınlar, aşiret reislerinin, aşiretlerin toplumsal-yapı unsurları olduklarını doğrulayacak ve pekiştirecek bilgilerle doludur, fakat hiç birisi, aşiret reislerinin (ve bazı hallerde aynı zamanda şeyhlerin), tımar usulünün kalıntısı olduğuna dair bir bilgi vermemektedir.

19. Yüzyılın son 20 yılı içinde, Anadolu'nun ıslahatı için görevlendirilen Şakir Paşa 1899'da yazdığı bir rapor ile (8) Dersim bölgesinde meydana gelen isyanlar dolayısiyle aşiret reislerinin sürgüne gönderilmesini veya idam edilmesini eleştirmiş, ve neticede, aşiret bünyesinin daima bir aşiret reisi veya ağa yarattığını belirterek, «şekâvet» meselesini 'şahıs' meselesine değil, aşiretlerin mevcut sosyal ve iktisadî yapılarına bağlamanın gerektiğini yazmıştır. Gene Şakir Paşa, Doğu Anadolu'da, Çarlık Rusya'sının (ve nispeten İngilizlerin) etki alanına girmiş olan Ermeni ve Nesturi'lere karşı, Rus Kazak alaylarına benzeyen Kürt alayları ihdasını düşünmüş ve Sultan Hamid'in adına izafeten Hamidiye alayları kurulmuştur. Hamidiye alayları, aşiretlerin kendi aralarında kuruluyor, aşiret reisi alayın komutanı oluyordu. (9)

Bütün bunlar, bize, Doğu'da, aşiret reislerinin Osmanlı Devleti tarafından tâyin edilmiş tımarlar olmayıp, bizzat aşiretlerin kendi bünyelerinde mevcut olan unsurlar olduklarını gösteren delillerdir. Tımar kalıntısı toprak ağaları, bu bölgede, tek-tük de olsa bulunabilir. Fakat esas olarak, Doğu'da ve Güney-Doğu'da, hâkim sosyal yapı, aşiret yapısıdır; ve aşiret bünyesi, ilkel komünal toplumun izlerini taşımaktadır. Bunları, tımar usulünün kalıntısı saymak, sadece meselenin yanlış konmuş olmasıyla bitmeyecek, bu yanlış, sosyalist mücadele çizgimizin de yanlış konmasına sebep olacaktır. **Çünkü, bir memuriyet şeklinde, dışardan gelmiş ağaya karşı, anti-feodal devrim döneminde, yarı-köle köylüleri kazanmak çok kolay olmakla birlikte, kan-bağı ile birbirlerine bağlı olan aşiret topluluklarında, aşiret reisine karşı, aşiret üyelerini kazanmak, çeşitli güçlükleri içinde taşımaktadır.**

c) Sosyalist Devrim ve Toprak Reformu

Stalin, «feodal rejimde ekonomi dışı cebir» konusunda şöyle diyor: «Şüphesiz ki ekonomi dışı cebir, feodalizmin temelini teşkil etmekle beraber, derebeylerin ekonomik iktidarının kuvvetlenmesine yardım etmiştir; bunun temelini, toprağın feodal mülkiyeti teşkil ediyordu.» (10)

Doğu ve Güney-Doğu'da, feodal rejim, «ekonomi dışı cebir» ile birlikte, aşiret birliğini sağlayan «inançlar» ı da kapsar. Ve bazı aşiretlerde, aşiret reisinin 500 dönümden daha az toprağı olmakla birlikte, aşiret üyesi, aşiret reisinin tarlasında aşiret töreleri gereğince, angarya olarak çalışır ve vergi verir. Aşiret üyesinin, aşiret reisine angarya ve vergi vermesi, aşiret reisinin toprak mülkiyetine değil, aşiret üzerindeki ekonomi dışı cebir unsuruna ve aşiret inancına dayanmaktadır. Ağanın 500 dönümden fazla toprağı elinden alındığı zaman, aşiret reisinin çoğu durumda 500 dönüm olmayan topraklarına hiç bir şekilde dokunulmamış olacak ve aşiret reisinin feodal-ağa niteliği zedelenmeyecektir. Yâni ağanın elinden 500 dönümden fazla toprağının alınması, bazı yerlerde, değil «sosyalist devrim» i, «demokratik devrim» i bile tam olarak gerçekleştirmeyecektir. Şayet 500 döünmden fazla toprağı varsa, ağalık nitelikleri (feodal, yarı-feodal, kapitalist) ortadan kalkmayacak, fakat yetki sınırları daraltılacak ve belki ağanın 'burnu kırılmış', daha fazla büyüme hevesi önlenmiş olacaktır. Toprak mülkiyetinin yarı-feodal nitelikte olması, yâni ağa ile emekçiler arasında, aşiret törelери ve inancına bağlı olarak değil, sadece, toprağın yarı-feodal mülkiyetine bağlı olarak ve kendi mülkiyetindeki topraklar üzerinde çalışmak zorunluluğunun yarattığı yarı-feodal bağlar bulunması, aynı şekilde, sonucu değiştirmeyecektir. 500 dönüm toprak, toprakta çalışanların pek iyi bileceği gibi, bir ailenin işleyebileceğinden çok fazladır; bu toprağı işleyecek olan toprak sahibi, mutlaka toprağında angarya, ortakçı, ırgat, veya ücretli tarım işçisi (önerilen toprak reformu ile, ülkede yoksul köylülüğün ve tarım proleteryasının ortadan kalkacağını iddia etmek mümkün değildir) çalıştıracak; hele köyde oturmayan bir toprak sahibi, toprağında, ne kendisi, ne de ailesi çalışacaktır. Yâni köylü ailelerin kendi topraklarında kendilerinin efendileri olmaları amacı, nispeten gerçekleşse bile, tamamen gerçekleşmemiş olacak, mevcut toprak dağılımı, daima toprakta sömürülecek emeği bulacak, ağanın 500 dönüm olan toprağında toprak sahibi ağa değil, başkaları çalıştırılacaktır. 'Başkaları', yâni ortakçı, ırgat, azap veya ücretli tarım işçisi. Görüyoruz ki, tarımda anti-feodal devrim yâni demokratik devrim tamamlanamamış ve üstelik, bütün yoksul köylülerin 'tarım küçük burjuvazisi' şekline getirilmesi hedefi bile tam olarak gerçekleştirilememiştir. Kimi bölgelerde feodal, kimi yerlerde yarı-feodal ve kimi yerlerde kapitalist nitelikte olan toprak mülkiyeti devam etmiş olacaktır. Bunun yanı sıra, toprağına dokunulmayan orta köylü, veya reform neticesinde toprağına bir miktar toprak daha katarak veya kendisine yetecek bir miktar toprağa sahip olacak olan yoksul köylü, tarım küçük burjuvazisini meydana getirecek, yâni tarımda üretim araçlarına sahip orta tabakalar güçlenmiş ve pekiştirilmiş olacaktır. Bu ise, sosyalizm değildir.

Elbette biz, ilk aşamada, tarımda toprak mülkiyetinin sosyalizasyonun gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemiyoruz. Biz, tarımda, sosyalizasyonu kurmanın güç bir iş olduğunu biliyoruz; fakat, tarımda, sosyalist üretim ilişkilerine geçmeden önce demokratik devrimin gerçekleştirilmesi gerektiğini ve bunun bir hamlede değil, adım adım gerçekleştirilmesi gerektiğini söylüyoruz. Sayın Aybar'ın toprak reformu programını, ilk hamlede, en mümkün olan bir program olarak görüyoruz, fakat bu programın gerçekleştirilmiş olmasının «sosyalist devrim» le ilgisi olmadığını da aynı zamanda belirtiyoruz. Stalin şöyle der: « ... şu önemli şartı gözden kaçırmamalı: burjuva devriminin tamamlanması, bir solukta başarılan bir iş değildir. Gerçekte bu devrim, koca bir dönem içinde, adım adım gerçekleştirildi.» Stalin hemen ekliyor: «Bu döneme, 1918'in bir kısmı değil ... 1919'un bir kısmıyla ... 1919-1920 yıllarının bir kısmı da girer.» (11) (Partinin 1917 Ekim'inde iktidara geldiği düşünülsün; ve 1905'ten 1917 ye kadar burjuva demokratik devriminin bazı amaçlarının gerçekleştirilmiş olduğu da unutulmasın.)

c) Orta Köylüler ve İki Devrim Karşısında Durumları

Şimdi de konuyu başaşağı çevirmek gerekiyor: ağa sınıfıyla mücadele, emperyalizmle birlikte yürütüldüğüne göre, bu mücadelenin niteliğinin (yâni 'demokratik' veya 'sosyalist' olmasının) doğru tespit edilmesinin faydaları nelerdir, yanlış tespit edilmesinin zararları neler olacaktır? Yâni 'demokratik devrim' ile 'sosyalist devrim', ağa sınıfı hariç köylü kitlelerinin tamamını kendi saflarında toplayacak mıdır? Başka bir deyişle, 'demokratik devrim' e katılacak olan orta köylülerin, aynı şekilde, 'sosyalist devrim'e katılmaları mümkün müdür? Ve 'demokratik devrim' aşamasında, 'sosyalist devrim' şiarıyla ortaya çıkmak, millî kurtuluş cephesine kazanılması yurdumuzda her zaman mümkün olmuş olan orta köylüleri, anti-emperyalist cephenin karşısına itelemiyecek midir? Şimdi bu soruların cevabını vermeye çalışalım:

Sayın Aybar, sosyalist iktidarın «emekçi sınıflar» ın ortak koalisyonu ile kurulacağını ve aynı şekilde emperyalizme karşı mücadeleyi «emekçi sınıflar» ın vereceğini söylüyor. Emekçi sınıflar ise, «işçiler, **yoksul köylüler**, küçük esnaf ve zanaatkârlar, arkasız memurlar» dır (s. 665) (altını biz çizdik

İ VE SOSYALİZM III

Muzaffer ERDOST

m.e.). Sayın Aybar, genel olarak, «yoksul köylüler terimini kullanmaya dikkat etmekte, sadece bir yerde, o da toplumun tâli çelişkilerinden söz ederken «orta köylüler» terimini kullanmaktadır: « ... hiç topraksız köylülerle orta köylüler arasında ... çelişkiler mevcuttur.» (s. 657).

«Topraksız veya az topraklı köylü», «yoksul köylü» ve «orta köylü» ... Emekçiler arasında yalnız «yoksul köylüler» sayıldığına göre, ağa sınıfına karşı olan mücadeleye ve sosyalizmi kuracak olan «emekçi sınıflar iktidarına» sadece yoksul köylülerin alınması halinde, «orta köylüler» ne yapacaktır? Orta köylü, toplumdan soyutlanmış, hayalî bir kuvvet olmadığına göre, bu kitlelerin, demokratik devrimde ve sosyalist devrimde yeri ne olacaktır?

Rusya'da, demokratik devrim döneminde, orta köylü ile ittifak kurmuş olan proletarya, sosyalist devrim döneminde, orta köylüyü tarafsızlaştırmakla yetinmek zorunda kalmıştır. «Orta köylü, asıl burjuvazinin iktidarının devrilmesi sırasında, proletarya iktidarı sağlamlaşıncaya kadar en çok tereddüt eden ve direnendir. Yoksul köylüyle ittifak ve orta köylünün tarafsızlaştırılması, asıl bu dönemde önemlidir.» (12)

«Lenin, ... yoksul köylüyü ya da 'köylülerin sömürülen emekçi yığınlarını' tarım işçilerinden, yarı-proleterlerden, yarıcılardan ve küçük köylülerden ayrı bir grup olarak [Lenin, 'yoksul köylü' yü bir «grup», Sayın Aybar ise «sınıf» olarak niteliyor, bkz: s. 655] tanımladıktan sonra ... orta köylülere geçerek ... şöyle diyor: iktisadî anlamda orta köylüden, çok geniş topraklara sahip olmamakla birlikte, genel olarak kapitalist düzen içinde sadece ailelerini ve işletmelerini geçindirme imkânını sağlamakla kalmayan, ama aynı zamanda, hiç değilse iyi mahsul yıllarında, sermaye olarak devreden bir üretim fazlası veren ve sık sık ücretli iş-gücü kullanan, toprağa sahip olan küçük çiftçiyi anlamak gerekir. ... Devrimci proletarya hiç değilse yakın bir gelecekte ve sosyalist iktidar döneminin başlarında bu tabakayı kendi safına kazanma görevini hedef olarak alamaz. Proletarya, bu tabakayı tarafsızlaştırmak, yâni onun proletaryaya karşı savaşında burjuvaziye aktif bir destek olmasına engel olma göreviyle yetinmelidir.» (13)

Sovyet Rusya'da, orta köylünün, demokratik devrim ve sosyalist devrim karşısındaki ayrı tavırlarını daha iyi anlayabilmek için devam edelim:

«1918 Kasım'ında devrimin izlediği yola bir göz atan Lenin şöyle yazıyordu: Evet, köylünün tümüyle birlikte yürüdüğümüz sürece, bizim devrimimiz burjuva bir devrimdir. Biz bunun açık olarak bilincindeyiz ... İlkönce bütün köylüyle birlikte krallığa karşı, büyük toprak sahiplerine, derebeyliğe karşı (ve bu durumda devrim bir burjuva devrimi, bir burjuva demokratik devrim olarak kalır). Sonra da, yoksul köylüyle birlikte, yarı-proleterlerle birlikte, bütün sömürülenlerle birlikte, zengin köylüler, kulaklar, spekülâtörler dahil kapitalizme karşı; ve bu sefer devrim sosyalist bir devrimdir.» (14)

Rusya'da devrim iki aşama izler: birinci aşamada, proletarya, «burjuvaziyi tarafsızlaştırarak, Çar'a (otokrasiye) ve büyük toprak sahiplerine karşı bütün köylüyle birlikte» şiarı; bu, demokratik devrim şiarıdır. İkinci aşamada, «proletarya, şehir küçük burjuvasini ve köy küçük burjuvazisini (yâni orta köylüyü) tarafsızlaştırarak, yoksul köylüyle ve genel olarak halkın yarı-proleter tabakalarıyla birlikte, şehir ve köy burjuvazisine karşı»; bu, sosyalist devrim şiarıdır. Ve iki şiar da, aynı partinin değişik aşamalarda iki ayrı stratejisini formüle eder.

Şüphesiz ki, toplumların tarihî ve mahallî özellikleri, devrimin stratejisini belirleyecek hususlardır ve bu sebeple, Rusya'da devrimin stratejisi ile Çin'de, Kuzey Vietnam'da izlenen devrim stratejisi birbirlerine göre farklılık gösterirler. Köylü meselesinde, tarihî ve mahallî farklılığa, Batı Avrupa köylüsü ile Rus köylüsü arasındaki fark, belirgin bir örnek olarak gösterilebilir: Batı Avrupa'da, burjuva demokratik devrim, burjuva sınıfın öncülüğünde tamamlanmış ve bu devrim döneminde serf olan yarı-köle köylü, burjuvazi ile ittifak kurmuştur. Rusya'da ise, yarı-köle köylü, proletarya ile ittifak kurarak serflikten kurtulmuştur. Türkiye'de de devrim stratejisi, tarihî ve mahallî özelliklere bağlı olarak, sınıfların değişik plânda tertibini zaman zaman gerekli kılmaktadır.

Sayın Aybar, anti-emperyalist mücadele ile birlikte yürütüldüğünü söylediği sosyalist mücadelede, mücadeleyi yürüten emekçi sınıflar arasında «orta köylü» yü ihmal etmekle: anti-emperyalist mücadelede devrimin saflarına katılacak olan orta köylüyü, sosyalist mücadele şiarıyla, millî demokratik devrim saflarından uzaklaştırmakta, feodalizmin, emperyalizmin ve hattâ — sosyalist devrim şiarı altında — karşıya alınmış olan millî nitelikteki burjuvazinin desteği haline gelmesine yardımcı olmaktadır. Millî demokratik devrimden sonra, yâni artık emperyalist ve feodal desteğin bulunmadığı sosyalist devrim döneminde, devrim karşısında tutarsız ve kararsız olan orta köylünün yoksullaşmaya dönük unsurları, devrim saflarında yerlerini alacak; kendi durumlarını muhafaza edebilenler, devrim başarıya ulaştıkça, devrim saflarına katılacaklar; daha çok burjuvaziye dönük orta köylüler sosyalist devrime katılmayacaklardır; bu sonuncuların sosyalist devrim döneminde, hiç değilse tarafsızlaştırılmaları gerekir.

Okur şu noktaya dikkat etmelidir: emperyalist dönemde, yarı-sömürge bir ülkede, millî demokratik devrimi gerçekleştirecek iktidar, millî bütün sınıf ve zümrelerin koalisyon halinde katılacağı bir iktidardır; yarı-sömürge bir ülkede, emekçileri de temsil eden (ki, 'emekçi' sözü, sadece tamamen mülksüzleştirilmiş olan proletaryayı değil, üretime bizzat emeğiyle iştirak eden şehir ve köy küçük-burjuvazisini kapsamaktadır) millî bütün sınıf ve zümreleri iktidara getirecek şiar, sosyalist devrim şiarı değildir ve iktidara geldikten sonra da, ilk dönemde yapılması mümkün olan devrim, sosyalist devrim değildir. Sosyalist olduğumuzu söyleyeceğiz, fakat önümüzdeki görevin sosyalist devrim değil, millî demokratik devrim olduğunu bilceğiz ve bunu da açıkça söyleyeceğiz.

VII — ŞEHİR KÜÇÜK — BURJUVAZİSİ

Köy küçük-burjuvazisi olan orta köylünün, 'demokratik' devrimde ve 'sosyalist' devrimde yerlerini tespite çalıştık. Şimdi, şehir küçük-burjuvazisinin, hele şu günlerde Anadolu ilçelerinde irticaın aktif unsuru ve âdeta kalesi olan şehir küçük-burjuvazisinin durumunu tahlil edelim:

Sayın Aybar «emeğiyle yaşayanlar» arasında saydığı «küçük esnaf ve zanaatkârlar» (s. 656-665) sözlerini kullanmakta, fakat 'küçük-burjuvazi' terimini kullanmaktan kaçınmaktadır. Sayın Aybar diyor ki, «Küçük esnafın, zanaatkârın, aşırı sömürü yüzünden bugün yeniden su yüzüne çıkan Emeğe dönük yanları, politik açıdan gereği gibi değerlendirilirken, bunun tarihsel kökleri de bilimsel incelemelerle açıklanmalıdır.» (s. 656). Tarihsel kökleri ise, Sayın Aybar'a göre, 'sosyalizme yakın' dır ve şöyle demektedir: «Küçük esnafın, zanaatkârın, Lonca örgütlerinden, Ahî ve Fütuvvet örgütlerinden geçen sosyalizme yakın bir tarihleri vardır.» (s. 656).

Daha ilerde, Sayın Aybar, küçük esnafı ve zanaatçıyı, emeğiyle yaşayanlar arasında göstererek (s. 665, 666), «Emekçi sınıflar 'koalisyon' iktidarı» nda (s. 658), küçük esnaf ve zanaatçıya da emekçi oldukları için yer vermektedir. Sayın Aybar'ın sözlerini şöyle özetlemek mümkün: 1) Küçük esnaf ve zanaatçının emeğe dönük yanları su yüzüne çıkmıştır, 2) küçük esnaf ve zanaatçı 'emeğiyle yaşayan' 'emekçi sınıflar'dır, 3) küçük esnaf ve zanaatçı, anti-emperyalist ve sosyalist devrimde işçi sınıfından ve yoksul köylüden ayırdedilmez sınıflardır.

Küçük esnaf ve zanaatçının, üretim aracına ve bir miktar sermayeye sahip olduğu için burjuvaziye, ve bizzat kendisi çalışarak, başkalarının emeğiyle değil, bizzat kendi emeğiyle geçimini sağladığı için emeğe dönük iki yüzü vardır ve bu niteliklerinden dolayı 'küçük-burjuvazi' adını alır. Bu iki öge, bazan biri lehine değişmekte, bazan iki öge arasında denge muhafaza edilmektedir. Küçük-burjuvazinin bazan burjuvaziye dönük yüzü üste çıkar ve burjuvalaşmaya başlar; bazan emeğe dönük yüzü üste çıkar, yarı-proleterleşir veya proleterleşir; bazan iki öge dengesini muhafaza eder ve küçük-burjuva niteliği sürüp gider. Şehir küçük-burjuvazisinin iki kanadı, küçük esnaf ve zanaatçı, Sayın Aybar'a göre, aşırı sömürü yüzünden, yâni sömürüldükleri için emeğe dönük yönleriyle su yüzüne çıkmışlar, 'emekçi sınıflar' arasına katılmışlardır. Biz, kapitalizmin gelişmekte, köylere kadar yayılmakta olduğu ve tekniğin yoğunlaştığı günümüzde küçük esnaf ile zanaatçının, gelişme çizgilerinin aynı istikamette değil, ayrı istikametlere yöneldikleri kanısındayız. Şöyle ki:

a) Küçük Esnaf

Kapitalizmin açılıp saçılması, ilçelere ve köylere kadar uzanmasıyla birlikte, küçük-burjuvazinin küçük esnaf kanadı, her yıl yeniden artmış ve 'sömürü yüzünden' yoksullaşmak şöyle dursun, bizzat 'sömürü' sayesinde her yıl biraz daha palazlanmıştır. Küçük esnafın, mevcut yönetimden, iktidar partisinden şikâyetçi olduklarına dair önümüzdeki 'Konya olayları', tipik bir örnek teşkil eder. Çünkü, küçük-burjuvazinin küçük esnaf kanadı, yoksullaşmak ve proleterleşmek şöyle dursun, genellikle, bir miktar para biriktirmekte, mülk sahibi olmakta, işlerini genişleterek birkaç çırak, kalfa ve tezgâhtar çalıştırmakta, yâni sermayeye dönük yüzleri gelişmekte, burjuvalaşma özlemleri gerçekleşmeye yüz tutmaktadır. Ve bu sınıf, **tutucu** kimliğiyle aktif bir şekilde ortada görünmektedir.

Küçük esnafın en gür kaynağı köylülüktür, yâni tarım alanıdır. Köy ve kasabalarda, iyi mahsul yıllarında, bir miktar biriktirerek küçük bir sermayeye sahip olan köy küçük-burjuvazisi, köylerin yakınlarındaki kasabalarda veya şehirlerde dükkân açarak, küçük esnafın nüfus bakımından ana gövdesini meydana getirmektedir. Köylünün kasabalarda bizzat temas sağladığı unsur, köylüsü olan bu küçük esnaftır; ve köylü, ideolojik bakımdan bu küçük esnafın etki alanındadır. Sosyalist ideoloji, köylerde genel olarak, militanlarını yetiştirmemiştir. En nihayet kentlerde ve kasabalarda meskûn bulunan sosyalist militanların, köylüyü etki alanına alabilmesi, ancak bu küçük esnaf çemberini kazanmakla hiç değilse tarafsızlaştırmakla mümkündür. Küçük esnaf, köyü, ideolojik bilinçlenme yönünden çeviren bir sur, bir kale gibidir. Bu kaleyi, şimdi, dışardan emperyalizm ve içerden işbirlikçi kapitalizm ve feodalizm aktif desteği haline getirmiştir.

b) Zanaatçı

Küçük-burjuvazinin zanaatçı kanadı, gelişen kapitalizmle ve sanayiin yoğunlaşmasıyla birlikte, her yıl biraz daha pazar imkânlarını kaybetmekte, sermaye biriktirmiş olanlar, zanaatçılıktan vazgeçerek, sınaî ürünleri satan esnaf durumuna gelmekte, sermayeleri ve imkânları olmayanlar yoksullaşmakta, yarı-proleterleşmekte, bazıları proleterleşerek tamamen burjuvazinin emrine girmekte, işlerini kaybedenlerin bazıları ise ellerinde işe yaramayan bir meslekleri olduğu için lumpen proletaryanın arasına katılmaktadır. Örneğin, tekniğin gelişmesi ve sanayiin yoğunlaşması sonucunda, kunduracı olan zanaatçı işini kaybedip proleterleştiği zaman bir kundura imâlathanesine veya fabrikasına usta vs. olarak girmekte; bir dövenci, işini kaybetmesine sebep olan bir biçerdöğer montaj atelyesinde, bir nalbant, işini kaybetmesine sebep olan bir traktör montaj atelyesinde usta vs. olarak iş bulamamakta, lumpen proletaryanın saflarına katılmaktadır. Buna rağmen, tekniğin yoğunlaşmasıyla birlikte, çeşitli tamir ve benzeri atelyeler ortaya çıkmakta, gelişmekte ve buralarda zanaatçı, kendisiyle birlikte daha fazla işçi çalıştırarak, burjuvaya dönük yönleri gelişmektedir; fakat bunların gelişme imkânları daima sınırlıdır. Genel olarak, sanayiin yoğunlaşmasıyla birlikte, tekniğin gelişmesine karşı olan yâni ilerleme karşısında tutucu olan küçük-burjuvazinin zanaatçı kanadı, devrimci eylem içinde giderek **devrimci** bir potansiyel kazanmaktadır.

c) Küçük-burjuvazinin İki Devrim Karşısında Durumu

Demek ki, küçük-burjuvazinin bazı kesimleri, giderek burjuvalaşmakta ve burjuvalaşma ümidini muhafaza etmekte, yâni devrim karşısında 'tutucu' olmakta, gerileyen ve proleterleşen kesim ise 'devrimci' bir potansiyel kazanmaktadır. Küçük-burjuvazinin tamamını aşırı sömürü yüzünden yoksullaşmış saymak, her gün şehirlerin iç mahallelerine doğru genişleyen dükkânları ve her gün bu dükkânların yoğunlaşarak gelişip büyüdüklerini görmemek demektir. Küçük-burjuvazinin tamamını aşırı sömürü yüzünden yoksullaşmış saymak, sömürü eleştirisinin tipik karikatür unsurları olan manavı, kasabı, kabzımalı, bakkalı, oduncuyu, yâni sömürüsünden şikâyet edilen küçük esnafı, sömürünün kurbanı olarak göstermektir.

Demokratik ve sosyalist devrimi gerçekleştirmiş olan ülkelerde küçük burjuvazinin değişik dönemlerde davranışını bilmekte fayda vardır. Mao Çe-tung, devrim-öncesi Çininde küçük-burjuvaziyi (mülk sahibi köylüler, usta zanaatçılar ve küçük aydınlar-öğrenciler, ilkokul ve ortaokul öğretmenleri, alt kademedeki devlet yönetmenleri, memurlar, küçük avukatlar-ve tacirler) üç ayrı grupa ayırmakta, zenginleşebilenlerin yâni küçük-burjuvazinin sağ kanadında olanların devrim karşısında **kuşkulu,** kendi durumlarını muhafaza edenlerin **tarafsız,** yoksullaşmakta olanların yâni küçük-burjuvazinin sol kanadını teşkil edenlerin **devrimci** olduklarını yazmaktadır. (15)

«Normal zamanlarda küçük-burjuvazinin ... üç grubunun devrime karşı tutumları farklı olup, savaş sırasında, yâni devrimin hızla yürüdüğü sıralarda zafer kesinleşince bu sınıfın yalnız sol kanadı değil sağ kanadı bile devrime katılır.» (16) Ve Mao Çe-Tung, millî demokratik devrimin yükseliş döneminde, ... küçük-burjuvazinin bütün kesimleri bizim en yakın dostlarımızdır diyecektir.» (17)

Demek ki, küçük-burjuvazi, millî demokratik devrimde, proletaryanın «en yakın dostları» olabiliyor. Sosyalist devrimde, şehir küçük-burjuvazisinin küçük esnaf ve zanaatçı kesiminin tutumu, bunların devrim sırasında «tutucu», «tarafsız» ve «devrimci» niteliklerine ve devrimin değişik aşamalarında izlenecek olan strateji ve taktiğe uygun olarak değişecektir. Anti-emperyalist mücadele döneminde, şehir küçük-burjuvazisinin bütün kesimlerini devrim cephesinde toplayabilmek, bugün, Türkiye'de, sosyalist devrim şiarıyla değil ancak millî demokratik devrim şiarıyla ortaya çıkmakla mümkündür. Aksi halde, tahrik ve destek nereden gelirse gelsin, küçük esnaf ve zanaatçıyı anti-komünist propagandayla harekete geçiren Konya olayları gibi olaylar, «küçük esnaf ve zanaatkârın ... su yüzüne çıkan emeğe dönük yanları gibi sözleri, «küçük esnaf ve zanaatkârın ... sosyalizme yakın bir tarihleri vardır» gibi sözleri, romantik sosyalistlerin sözleri olarak tarihe kaydedilecektir. Çünkü fiilî durum, Sayın Aybar'ın düşündüğünün tam tersidir; şehir küçük-burjuvazisi, bugün, sosyalist devrime katılmak şöyle dursun, emekçilerin örgütlenmesinin, bilinçlenmesinin, sosyalist fikirlerin yayılmasının aktif olarak karşısına çıkmaktadır.

Artık, emperyalist ve feodal desteği bulunmadığı sosyalist devrim döneminde, küçük-burjuvazinin sol hattâ orta

(Devamı 6. da)

7) Bkz: Muzaffer Erdost, Şemdinli Aşiretlerinde Üretim İlişkileri, **Türk Solu,** Sayı, 22, 23, 24, 25.
8) **Dersim,** Ankara, 1938
9) M. Şerif Fırat, **Doğu İlleri ve Varto Tarihi,** Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1961, s. 95 ve devamı.
10) Josef Stalin, **Sosyalist Ekonominin Meseleleri,** Sol Yayınları, Ankara, 1968, s. 44.
11) Aynı eser, s. 53.
12) Aynı eser, s. 60.
13) Aynı eser, s. 60-61.
14) Aynı eser, s. 57.
15) Bkz: Mao Çe-Tung, **Teori ve Pratik,** Sol Yayınları, Ankara 1966, s. 118-119.
16) Aynı eser, s. 119.
17) Aynı eser, s. 124.

142. MADDEYE KARŞI
MİHRİ BELLİ'NİN SAVUNMASI

(Baştarafı 3. sayfada)

İddia Makamı Mütalâasında, ayrıca, kendi anlayışlarına göre sosyalizmin ve komünizmin tanımlamasını yapmakta ve bu ikisini birbiriyle kıyaslamaktadır. Bu kıyaslamaya göre Sosyalizm, seçimle gelir, demokratiktir, her ülkenin şartlarına göre değişik biçimlere bürünür ve iyi bir şeydir. Ama «Marksist komünizm» ihtilâl demektir, proletaryanın diktatörlüğü demektir ve kötü bir şeydir. Biz sayın savcının sosyalizm hakkındaki olumlu sözlerini bir ilerleme olarak değerlendiriyoruz. Öyle devirler olmuştur ki, bizde savcılar «Sosyalizm» sözcüğünün «s» sini ağıza almayı bile suç saymışlardır. Ama «Marksist» sıfatının yalnız komünizme yakıştırılması doğru değildir. Sosyalizmin biliminin kurucusu olan Marks'a, sayın savcının demokratik cinsten ve olumlu diye nitelendirdiği sosyalist örgütlerinin büyük bir kısmı, haklı veya haksız olarak sahip çıkmaktadır.

●

Sayın yargıçlar, hakkımda uygulanması talep edilen TCK 142. Madde, bilindiği gibi, 141. Madde ile birlikte, ilk olarak 1936 yılında kabul edilmiştir. Bu kanun maddelerinin amacı kurulu düzen «müesses nizam» diye adlandırılan şeyin korunmasıdır. Üzerinde bir hayli tartışılmış olan bu iki kanun maddesinin, otuz yılı aşkın uygulama süresi boyunca Türk toplumunun gösterdiği gelişme ile bu maddelerin tarihçesi arasında bir kıyaslama yapmayı, dâva konusunun açıklığa kavuşması bakımından gerekli buluyoruz.

1930 yılları Türkiye'si, zaferle sonuçlanan bir millî kurtuluş savaşından çıkalı çok olmıyan, Doğu'nun ve Güney'in ezilen uluslarının umut ve sevgiyle, emperyalist ülkelerin de saygıyla baktıkları Kemalist, bağımsız Türkiye idi. Kemalist Türkiye'de, ekonomide kapitalist sektöre hayat hakkı tanınması, gerçekten millî bir Türk burjuvazisi yaratma umuduyla olmuştur. Bunun bir hayal olduğu, millî olacak diye yaratılan burjuvazinin en güçlü çevrelerinin kompradorlaşmasının mukadder olduğu, çağımızda bizim gibi geri kalmış ülkelerde, emperyalist dünya sistemi içinde kapitalist kalkınma yolunun kapalı olduğu, o günlerde bugünkü kadar açık seçik ortada değildi. Kemalist iktidar, kapitalist sektöre ekonomide yer vermekle birlikte, onu başıboş da bırakmıyordu. Ülkeyi yönetenler devletçilik ilkesini akılları erdiği kadar ama içtenlikle uygulama çabasındaydılar. Kemalist Türkiye'de, emperyalizmin doğrudan doğruya etkisinde olan ticaret sermayesinin ve feodal unsurların, güçler dengesindeki yeri ikincildi. Memleketin kaderine hükmeden asker-sivil aydın zümre bu iki asalak sınıfı hizada tutacak güçteydi. 1930'lar Türkiye'si fikir özgürlüğünün az çok hüküm sürdüğü bir ülkeydi de. O yıllarda Nâzım Hikmet şiir kitaplarını yayınlayabiliyor, Hikmet Kıvılcımlı Marx'ın Kapital'ini formalar halinde çıkarabiliyor, İstanbul Barosu Başkanı Haydar Rıfat, Lenin'in «Devlet ve İhtilâl» inin çevirisini kitap piyasasına sürebiliyordu.

1930'lar Türkiyesi ile bugünün Türkiyesi arasında derin farklar var. Yabancı üsleriyle, ikili anlaşmalarıyla, bilinen şekilde sandıktan çıkma iktidarıyla bugünün Türkiyesi, emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal ağa üçlü ortaklığının egemen bulunduğu bir ülkedir. Aradan geçen yıllar içinde hegemonya, Kemalist asker - sivil aydın zümrenin elinden bu üçlü ortaklığın eline geçmiştir. 1930'lar Türkiyesiyle 1968 Türkiyesi arasındaki fark, bizce, dönüşümcü Kemalist küçük burjuva bürokrasisinin yenilgiye uğramasiyle, anti-kemalist karşı-devrimin galebe çalmasiyle meydana gelen düzen değişikliği niteliğinde bir farktır, bir gelişmedir. Düzeni korumak amacıyla kabul edilen 141. ve 142. maddeler, böyle gerici nitelikte bir düzen değişikliğine engel olmak şöyle dursun, bu olumsuz, halkın aleyhine gelişmeyi hızlandıran etken rolü oynamışlardır.

Bilindiği gibi 141. ve 142. maddeler, değişik iktidarlar zamanında tadillere uğratılmıştır. Bu her seferinde, kanun maddelerinde yazılı cezaların şiddetlendirilmesi amaciyle yapılmıştır. Başlangıçta bu cezalar her iki maddede de 6 ay hapis cezasından başlıyordu ve 142. madde için azamî ceza haddi 2 yıl hapisti. 1951 yılında Demokrat Parti hükümetinin getirdiği son tadilât, DP çoğunluğundaki Meclis tarafından kabul edildi. Son şekli ile bugün, her iki kanun maddesinde asgarî hapis cezası 5 yıldır, ve 141. madde idam cezasını ihtiva etmektedir.

Böylece 1936 dan bu yana, 141. ve 142. maddelerin gittikçe şiddetlendirilmesi süreci ile, Türkiye'nin emperyalizm — işbirlikçi sermaye — feodal ağa üçlü ittifakının boyunduruğu altına düşmesi süreci arasında bir paralel çizmek mümkündür. Bu iki gelişme arasında olumlu bir orantı vardır. Mussolini'nin faşist İtalyasından bize yadigâr bu ünlü iki kanun maddesinin 30 yıllık serüveni işte böyledir.

Son zamanlarda Anayasa Mahkemesinin ilgili gerekçesi ve Yargıtay içtihatlariyle bu kanun maddeleri bazı bakımlardan açıklığa kavuşmuştur. Bu, fikir özgürlüğü ortamının Türkiye'de yerleşmesi doğrultusunda olumlu bir gelişmedir.

●

Sayın Yargıçlar,

Dâvanın esas konusu olan Siyasal Bilgiler Fakültesindeki konuşmamın ses kaydetme cihazından, TRT uzmanları tarafından yazıya geçirilmiş metni dosyada elinizin altındadır. Bu konuşmamda olsun, konuşmanın «Türk Solu» dergisinde çıkan özetinde olsun TCK 142. maddenin ihlâl edilmediğini belirten bilirkişi raporu da dosyadadır. Ben burada ancak, konuşma metninde bir iki cümleye işaret etmekle yetineceğim. Konuşmamda yaptığım devrim tanımlaması, «devrim» sözcüğünün «inkılâp» sözcüğü karşılığı olarak kullanıldığını ve bu sözcükle «halk ayaklanması», «komünist ihtilâli» kastedilmediğini açıkça ifade eder. Metnin 4. sayfasında (satır 10) bulunan «... inkılâp devrim olduğuna göre...» ibaresi bunun bir başka kanıtıdır.

Konuşma boyunca sözü edilen devrimci eylemin Anayasamızda ve kanunlarda yazılı hak ve özgürlükleri tam olarak kullanılmasıyla yürütülecek olan devrimci eylem olduğu da besbellidir. Kanuşma metninin üç ayrı yerinde bu açıkça belirtilmiştir. Örneğin, metnin 23. sayfasında (satır 19) şöyle denmektedir: «... bu Anayasa'nın sağladığı bir haktır... ve Anayasa'nın yalnız bu hakkına değil, sağladığı bütün haklara son katresine kadar sahip çıkalım. Demokratik özgürlüklere, demokratik haklara sahip çıkalım...»

Bu sözlerden ihtilâl yoluna, şiddet yoluna davet anlamı çıkarabilmek için muhayyeleyi bir hayli zorlamak gerekir. İhtilâlin şartları vardır. Bir ülkede bu şartlar yokken, legal eylem olanaklarını bir yana bırakarak ihtilâl gevezeliğiyle vakit geçirmek, yanlış bir davranıştır, maceracılıktır.

●

Sayın Yargıçlar,

SBF'deki konuşmam, bugün Türkiye'de devrimci eylemin ne olduğunu inceleyen bir konuşmaydı. Devrimin bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiş olduğunu söyledim bu konuşmamda. Amerikan vesayeti altında olan bir ülkede devrimci eylemin ülkeyi bağımsız hale getirmek olduğunu emperyalizmin işbirlikçilerinin sömürü ve tahakkümüne son vermek olduğunu, yâni Türkiye'nin önündeki devrimin Millî Demokratik Devrim olduğunu belirttim. «Bu devrimi ancak şehir ve köy proletaryasıyla, şehir ve köy küçük burjuvazisiyle, asker-sivil aydın zümresiyle, hattâ bazı şartlarda burjuvazinin millî nitelik taşıyan koluyla toplumumuzdaki bütün millici güçler, devrimci dayanışma içinde gerçekleştirebilir» dedim. «Sosyalist devrim, ancak Millî Demokratik Devrim özünde gerçekleştikten sonra bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'de söz konusu edilebilir» **dedim.**

Bu «komünist ihtilâli» propagandası değildir. Komünizmin ne olduğunu öğrenmek için başvurulacak en uygun kaynak, hiç şüphe yok ki, onun doktrinini geliştirmiş olanların eserleridir. Bilimsel sosyalizmin kurucusu olan düşünürlere göre komünizm, sosyalizmi izleyen aşamadır, sosyalizmin ikinci aşamasıdır. Birinci aşamasında sosyalizm, «herkesten yeteneğine göre-herkese üretimine göre» ilkesini uygular. Toplumda üretici güçler gereği kadar geliştikten sonra sosyalizmin ikinci aşamasına geçilebileceğini söyler; bu düşünürler. Komünist toplumda «herkesten yeteneğine göre-herkese ihtiyacına göre» ilkesi gereğince düzenlenir iktisadî hayat. Bu toplumda şehir ile köy arasındaki çelişki, kol emeği ile kafa emeği arasındaki çelişki ve bir sınıf örgütü olarak Devlet ortadan kalkmış olacağı ileri sürülür. Geleceğin bu toplum biçimini şimdiden ayrıntılı olarak tasvir etmenin olanağı yoktur. Bu yolda spekülâsyonlara girişmenin gereği de yoktur.

Komünist toplum pek genel çizgileri ile bu olduğuna göre, bugün aklı başında hiç kimse Türkiye gibi bir ülkede, bütün aradaki tarihî aşamaları atlayarak komünizme varılması için propaganda yapamaz. Tarihin devrim aşamalarından geçerek ileriye doğru seyrini izlediğini iyi bilmesi gereken sosyalistler önlerindeki devrimci görevi hakkıyla başarmak çabasındadırlar ve bugün henüz Ütopiya niteliği taşıyan komünist topluma övgüyle geçirecek vakitleri olmaması gerekir.

İşte bu anlayışla ben, S.B.F. deki konuşmamda olsun, başka yerlerdeki beyanlarımda ve yazılarımda olsun, siyasî eyilimleri ne olursa olsun bütün yurtseverleri, güçbirliği halinde Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirmeye, yâni Türkiye'yi tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülke hahaline getirmeye çağırdım.

Bazı sağ kanat politikacıları bana Maocu ya da Kastrocu sıfatını yakıştırmaktadırlar. Türkiye'de bugün Millî Demokratik Devrimi savunmak ne Maocu'luktur ne de Kastroculuk. Bugün Türkiye'de Demokratik Devrimi savunmak Türk dvrimcisinin görevini yerine getirmektir. Öteki ulusların devrim tarihini Türkiye açısından incelemek, bundan orijinal sonuçlar çıkarmayı bilmek başka şeydir, çok değişik şartlar içinde yer alan o devrim hareketlerini taklit etmeye kalkışmak başka şey. Bilim kimsenin tekelinde değildir, tüm insanlığın malıdır, ve Türkiye'nin gerçeğini de en iyi biz Türkler biliriz. Bilimi Türkiye gerçeklerine uyguladığımızda vardığımız sonuç, içinde yaşadığımız dönemde Türk devriminin Millî Demokratik Devrim olduğu sonucudur. Millî Demokratik Devrimi savunmak da kanuna aykırı bir davranış olamaz. Bu devrimi savunmak, bu devrim yolunda payına düşeni yapmak bir vatan görevidir.

Ben bu görevi gücüm yettiği kadar yerine getirmeye çalıştım. Bu yüzden yargılanmaktayım. Ama bu yüzden mahkûm edilemiyeceğime inanıyorum. Gerici güçlerin bütün çabalarına rağmen böyle bir mahkûmiyet kararı elde edilemiyeceğine inanıyorum. Hakkımda vereceğiniz beraat kararı Türkiye'de gerçek bir demokratik özgürlük ortamının yaratılması yolunda çabalara katkı niteliği taşıyacaktır.

Saygılarımla.

Türkiye Sosyalizmi ve Sosyalizm

(Baştarafı 5. de)

kanadı devrim saflarına katılacak, fakat burjuvazinin desteği olmaya hazır sağ kanadın, yâni burjuvalaşmaya dönük kanadın, sosyalist devrim döneminde, hiç değilse, tarafsızlaştırılmış olması gerekecektir.

Unutmamalı ki, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin vatanseverlik duygusu, Türkiye'de geleneksel bir potansiyeldir; fakat bu duygu, askerî işgalin gizlenmiş olduğu modern sömürü şartları altında, anti-komünist silâhla (yâni 'moskof düşmanlığı anti-komünizm şekline dönüştürülerek) harekete geçirilmektedir. Emperyalist ve feodal unsurlar, şehir küçük-burjuvazisinin (bu arada orta köylünün) vatanseverlik duyguları arasında önemli yer tutan büyük devlet Rusya'ya karşı geleneksel düşmanlık duygularını anti-komünizm şeklinde harekete geçirmiş; ve neticede, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin geniş çevreleri, emperyalizmin ve feodalizmin aktif desteği haline gelmiştir. Bugünkü fiilî durum, bizi, küçük-burjuvazinin bu çevrelerini, emperyalizmin ve feodalizmin aktif desteği olmaktan çıkaracak doğru bir stratejiyi aramaya zorluyor.

VIII. — S O N U Ç L A R

Sözlerimizi özetlemek imkânı vardır:

(1) Sayın Aybar'ın emperyalizmle birlikte, ağa-komprador-Amerikancı bürokrat üçlüsüne karşı vermeyi önerdiği mücadele, hiç bir şekilde anti-kapitalist yâni sosyalist mücadele değildir; emperyalizme ve emperyalizmin mahallî organları olan komprador burjuvaziye ve Amerikancı bürokrat kesime karşı verilen mücadele, anti-emperyalist mücadele yâni millî devrim; ağa sınıfına karşı verilen mücadele, anti-feodal mücadele yâni demokratik devrimdir.

(2) Sayın Aybar, netice itibariyle, «millî demokratik devrim» i gerçekleştirmeyi (o da kademeli bir şekilde) hedef almışken, daha ileri bir aşama olan «sosyalist devrim» şiarıyla ortaya çıkmakla, millî demokratik devrim cephesinin temel ihtiyat güçlerini parçalamaktadır. Tarihî ve mahallî şartlar altında ve devrimin seyri içinde, ara tabakaların değişen bir tutum takınmaları muhtemel olmakla beraber, şimdiye kadar varılan tarihî sonuçların ışığı altında, iki devrimin farklı stratejisini şöyle özetleyebiliriz:

(3) Millî demokratik devrimde: devrimin temel gücü, proletarya; dolaysız ihtiyat gücü, bütün köylü ve diğer yarı-proleter unsurlar, şehir-küçük-burjuvazisidir. Tarafsızlaştırılacak güçler: mahallî burjuvazinin millî kesimi. Karşıya alınacak güçler: emperyalizmin ve onun yerli organları ile emperyalizmle işbirliği halinde bulunan ağa sınıfıdır. Amaç, emperyalist sömürüye ve feodal sömürüye son vermek.

(4) Sosyalist devrimde: devrimin temel gücü, proletarya dolaysız ihtiyat gücü yoksul köylü ve toplumun diğer yarı proleter unsurlarıdır. Şehir ve köy küçük-burjuvazisinin sol ve orta kanadını devrim saflarına kazanmak, devrim saflarına kazanılamıyacak unsurları, burjuvazinin desteği olmalarını önlemek maksadıyla, tarafsızlaştırmak. Karşıya alınacak güçler: şehir ve köy burjuvazisi. Amaç, kapitalist sömürüye son vermek. Görülüyor ki, emperyalizm ve onun mahallî organları ile feodal sınıf, sosyalist devrim döneminde yoktur.

(5) Cumhuriyetin ilk yıllarındaki etkinliğini, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, yitirmiş olmakla beraber, hâlâ büyük bir kısmı küçük-burjuva anlamda devrimci ve ilerici olan asker-sivil aydın zümre, millî demokratik devrim cephesinde birleşecek, fakat emperyalist ve feodal unsurların mevcut olduğu bir dönemde sosyalist devrim şiarıyla ortaya çıkıldığı zaman, küçük-burjuva bürokrasisi olan ve küçük-burjuvazi gibi temsil ettiği sınıfın niteliklerini yansıtarak sağ, orta ve sol kanada ayrılmış bulunan bu zümre, parçalanacak ve muhtemeldır ki, bir kısmı tarafsızlığa kayacak ve bir kısmı karşı cephenin desteği haline gelecektir.

(6) Sayın Aybar'ın, «millî demokratik devrim» den mekparmak ileri geçmeyen programını, sosyalist devrim şiarı altında gerçekleştirmeyi önermesi, millî demokratik devrim cephesinin parçalanarak daraltılmasına, ve hattâ bu cephede toplanacak veya tarafsızlaştırılacak sınıf ve zümrelerin karşı kampa itilmesine sebep olacaktır. Bu yüzden, değil sosyalist devrimi başarmak, millî demokratik devrimi başarısızlığa uğratacak yanlış bir stratejiyi önermiş bulunmaktadır.

(7) Sosyalist devrim, millî demokratik devrimin temelleri üzerinde kurulur. Millî demokratik devrimin başarısızlığı, sosyalist devrimi geciktirmiş olacaktır.

(8) Önümüzdeki mesele, emekçi kitlelerin «oy silâhını , Anayasanın hak olarak tanıdığı emekçilerin demokratik mücadeleleri için bir araya toplamak; bu birleşme ve bilinçlenme eylemini, diğer sınıf ve tabakaların aktif saldırısından ve engelinden mümkün olduğu kadar koruyabilmektir, bunun için tarihin bugün kullanmak üzere sosyalistlere verdiği en önemli silâh, anti-emperyalist silâhtır. Anti-emperyalist ve anti-feodal şiar ile birlikte anti-kapitalist şiar, emperyalist ve feodal unsurların, şehir ve köy burjuvazisi ile kenetlenmesine ve, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin aktif desteğini sağlayabilmesine sebep teşkil etmekte; ve emperyalist ve feodal unsurlar, bu sınıfları, emekçi kitlelerin demokratik örgütlenmesine karşı anti-komünist silâh ile aktif bir mücadeleye sürüklenmekte, «saldırı» kampanyası altında birleştirilmektedir. Şehir ve köy burjuvazisini, şehir ve köy küçük-burjuvazisini, emperyalist ve feodalistlerin aktif desteği olmaktan çıkarmak, bugün izlenmesi gereken en önemli ve aynı zamanda en doğru yoldur. Bu yol ise, «millî demokratik devrim» şiarından geçer.

— SON —

sanat/edebiyat

Yön : Zühtü BAYAR

Eleştiri Günlüğü

GENÇ OZANLAR NEREDE!

27 Ağustos

İsmet Özel'i ihmal ediyormuşum, dostlarım öyle söylüyorlar. Aslında ihmal ettiğim falan yok. Çalışmalarını, şiirlerini severek ve ilgiyle izliyorum. Bu günlüğü yazarken sık sık bir parantez açmak zorunda kalarak, ülkemizde dişe dokunur eleştirisel çalışmaların azlığına değinmiştim. Şimdi yine aynı konuya dönmek istemiyorum. Yalnız yazarlarımız, sanatçılarımız ve okurlarımız şu kadarını kolaylıkla kestirebilirler. Bugünkü koşullar altında bir eleştirmenin sevdiği bütün sanatçılara uzanmasının oluru yok. Eleştirmenler yazınsal etkinliklerini zaman bulabildikleri ölçüde, kimi zaman da basit bir sıra izlemek yoluyla ağır bir biçimde yürütüyorlar.

İsmet Özel, 27 Mayıs sonrası edebiyat kuşağı içinde sanatıyla kendine özgü bir kişilik kurmayı başarmış genç ozanlarımızdandır. Söyleyişindeki pürüzsüzlük ve rahatlık; ozanca duyuşuyla politik görüşünü yumuşak bir dengelemeye sokuşu, onu aranılır ve sevilir bir ozan durumuna getirmiştir.

Yüzüme bak
ve yüzümü hırpala
yüzümü değiştir, dağlı bir anlatım bırak
sen
her hafta oğlunu leğende yıkayan hayat
yaban, diri memelerinden ısırmak
dudaklarındaki tuzu dudaklarıma almak için
çok oldu tepelere vurdum kendimi
bulutlara karıştım ve karanlık kahvelerde
tıraşı uzamış adamlardan
huylarını öğrendim senin

Bu kadar güzel bir şiiri bölerek günlüğüme almak zorunda kaldığım için çok üzgünüm. Çünkü «Sevgilim Hayat», bütünlüğü bozulmaksızın bir solukta okunması gereken şiirlerden. (Bu şiir Papirüs dergisinin 24. sayısında yayımlandı, mutlaka bulup, bütününü okuyun.)

Ataol Behramoğlu, İsmet Özel, Nihat Behram ve Özkan Mert... Bu dört genç ozan, aşağı yukarı yaklaşık olarak benzer temleri seçerek işlemektedirler şiirlerinde. Bu da onların yine aşağı yukarı aynı yaşlarda olup, aynı toplumsal dalgalanımlar içinden geçmelerine bağlanabilir. 27 Mayıs hareketinden hemen sonra gelişen bir toplumsal ve siyasal ortam içinde ozan olarak gözlerini açmışlardır sanat dünyasına. Önce İkinci Yeni'nin etkisi altında kalmışlar, sonra İkinci Yeni'yi yıka yıka, eleştire eleştire bugünkü şiir anlayışlarını geliştirmişlerdir. Temelde aynı dünya görüşünden hareket etmelerine ve yaklaşık, benzer temleri seçmelerine karşılık, **Nihat Behram**'ın dışında tümü de kendilerine özgü, bütünüyle kendilerine özgü bir söyleyiş biçiminin denemeleri içindedirler. Aşağıda adlarını vereceğim ozanların bu şiirleri birleşik bir yaşantıdan gelen izlenimlerin ortaklığına iyi bir örnek olacaktır: **Ataol Behramoğlu**; Bir Gün Mutlaka (Papirüs 14), **İsmet Özel**; Sevgilim Hayat, **Özkan Mert**; Kahraman Kalbim (Alan: Haziran 1967). Bu üç şiir de değişik konuları anlatmasına karşın aynı içlemi yansıtırlar. 27 Mayıs delikanlısının, bilinli bir sanatçı kuşağının yaşam serüvenlerini...

Yeni Türk şiirinde çok umutlu dört isimdir yukarda saydıklarım. Yazdıkları ve yaşadıkları son sekiz yılı bütünüyle yansıtır bir niteliktedir.

AKŞAM'IN SORUŞTURMASI

3 Eylül

Akşam Gazetesi yazarlarından **Hayati Asılyazıcı** Türk şiiriyle ilgili olarak çok önemli bir soruşturma açtı. Soruşturmanın ikinci bölümü bugün yayımlandı. Soruşturmacı şu soruyu sormuş; «Son yıllarda Nâzım Hikmet'in şiirlerinin yeniden yayınlanması ve geniş bir okur kitlesi bulması, Türk şiirinde son otuz yıl içinde kabul edilmiş değerlerin yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu açıdan ve sizin şiir anlayışınız bakımından; devrimci Türk şiirinin ne gibi perspektiflere yönelmesinin ve öncelikle hangi poetik unsurların gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?»

Bunun öncelikle önemli bir soru olduğuna ve hanidir yazarlar, sanatçılar arasında konuşulmakla birlikte ilk kez okura da ulaşacak bir biçimde ortaya konduğuna işaret etmek isterim. **Asılyazıcı**, belki de önemli bir tartışmaya neden olabilecek bu soruyu ozanlara yöneltmekle çok iyi bir iş yapmıştır.

Benim asıl üstünde durmak istediğim, bugün gazetede yayımlanan yanıtlar... Beş ozanın yanıtı birden yayımlanmış bugün. Yazılar genellikle geçmişin şiir serüvenini saptamak bakımından ilgi çekici. Özellikle **A. Aydın Hatipoğlu** ve **Ömer Faruk Toprak**'ın yanıtları, tespitlerindeki doğruluk, yorumlarındaki denge ve savlamalarındaki tutarlıklarıyla ilgimi çekti. **Özdemir İnce** ise yanıtıyla sağlam bir kuramsal poetikaya sahip olduğunu belgelemekte. «Yabancı üslerden arınmış bir Türk şiiri...» açıklaması **İnce**'nin içinde yaşadığı toplumsal ortamın alabildiğine bilincinde bir ozan olduğunu koyuyor ortaya. Bu genç ozanın ilginç savlarından biri de şu; «... Nâzım Hikmet'in şiirleri yayımlanmamış olsalardı, sözünü ettiğimiz gözden geçirme toplumsal birikimin zorunlu sonucu olarak mutlaka yapılacaktır.» Doğruluğunda **İnce**'yle aynı düşüncede olduğum bu açıklama, şu gerçeği açıkça koymaktadır ortaya; İkinci Yeni, sapmasından sonra, 27 Mayıs'la Türk şiiri çok umutlu bir döneme girmişti. Tarihsel bir gelişimin zorunlu sonucuydu bu. Ancak 1964'lerde **Nâzım Hikmet**'in Türk şiirine yeniden dönmesi bu umutlu gelişimin temposunu hızlandıran önemli bir etken olmuştur. Soruşturmaya kısa bir yanıtla katılmış olan **Nevzat Üstün**, konuya öznel bir biçimde yaklaşarak, kestirmeden sosyalist bir şair olduğunu açıklayarak işin içinden çıkıyor. Neyse, bu da bir şeydir. Ozan hiç olmazsa büyük bir açık sözlülükle politik görüşünü koyuyor ortaya. Ya şu 27 Mayıs delikanlısının (!) söylediklerine ne demeli?

«Son yıllarda Nâzım Hikmet'in şiirlerinin yeniden yayımlanması ve geniş bir okur kitlesi bulması, Türk şiirinde son otuz yıl içinde kabul edilmiş değerlerin yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu ortaya koymuştur... **yargısı yanlış bir yargı.**» (Altını ben çizdim.)

Tabiî, yanlış olan yargı değil, bu sözleri rahatlıkla yazabilen ozanın kendisi. Devam edelim bakalım ilerde ne cevherler yumurtluyor? «... Nâzım Hikmet, bir yana itilmiş, Türk şiiri içindeki yerine oturtulmamış bir şair olarak ortaya çıkmış olsa bile, değerlerin yeniden gözden geçirilmesi değil, yalnız Nâzım Hikmet'in değerlendirilmesi ve Türk şiir geleneğinin bütünü içinde yerine oturtulmasıdır yapılması gerekli olan.» Ah, üzüldüğüm yön nedir biliyor musunuz? Bu ozan da toplumcu geçiniyor **ama**, daha toplumculuğun gerektirdiği düşünme yöntemini hazmedememiş. Türk şiirinin çok önemli bir tuğlası hesaba katılmaksızın yükseltilmiş olan duvarında, bu tuğlanın sonradan yerine yerleştirilebilmesi için öbür «tuğlacıkların» azıcık yerlerinden kıpırdamaları gerektiğini anlamıyor. Yoksa kendi de çok iyi bilir ki, **Nâzım Hikmet** yurdumuzda yeniden yayımlanmıya başlayınca varolan değerler dizisinde büyük bir dalgalanma olmuş ve bu arkadaşın da çok yakın olduğu, giderek içinden geçip bugünlere geldiği şiir akımını süpürüp geçmiştir. Hayır, **Nâzım Hikmet**, bugün teşekkül etmiş olan Türk şiiri değerler dizisine göre, değerlendirilemez. Çünkü bizzat **Nâzım Hikmet**'in kendisi Türk şiirinde bir birim, bir ünitedir. Yukardaki yanlışları yazan ozanın kendisi de dahil olmak üzere, son otuz yıl, **Nâzım Hikmet**'in poetikasının birimleri hesaba katılarak değerlendirilecektir. Türk şiirinin son otuz yıllık serüvenini sağlam bir tarihsel platform üstünde değerlendiremeyen ozan, yanıtıyla ne ilgi çekici bir yorum yapabilmekte, ne de kendini doğru bir görüş açısına götürebilecek düşünceler geliştirebilmekte... Sadece yüksek perdeden, temelsiz savlamalarda bulunmaktadır. Ayrıca yazısını da çok bilinen evrensel bir açıklamayı biraz değiştirip, tekrar ederek bitirmekte; «Her şair kendi yolunu kendi çizer, başarısı da ayrıca bu yolun diğerlerinin yoluna benzememesi ölçüsünde artar.» Şimdi, bu açıklamanın doğrusunu koyalım ortaya; Her şair değil, ancak **Nâzım Hikmet** gibi dünya görüşüyle estetiğini bir potada eriterek kendine özgü bir poetika yaratmasını bilen «büyük» şairler, kendi yollarını kendileri çizebilirler. Şairciklere de bu olguları yok saymak, gerekçesiz yadsımak düşer.

EDEBİYAT KARIN DOYURMAZ

5 Eylül

Nermi Uygur'un çoğu kez sayfaları işgalden başka bir işe yaramıyan yazılarını okuyor musunuz bilmem? Eş dost, tanıdık çok kişi okumadığını, kimi de başlayıp bir türlü bitiremediğini söylüyorlar çünkü... Sayın **Nermi Uygur**'un nadiren de olsa çok güzel denemeler verdiğini yadsıyacak değiliz. Yılda bir iki kez eskaza böyle yazıları olur. Bence **Nermi Uygur** çoğu kez iyi bir konu seçimi yapmadan işe girişiyor. Yazılarından iyice belli olan özenciliği de, kötü seçilmiş konuları; ya da iyi seçilmiş fakat kötü bir dünya görüşü platformuna oturtulmuş konuları kurtaramıyor.

Ben bu denemecinin bütün yazılarını baştan sona değin kimi zaman sıkılarak kimi zaman da beğenerek okurum. Ama multaka okurum. Çünkü onun satırlarından tipik bir kentsoylu filozofun umutsuz bir biçimde sorunu karıştırması, sol elle sağ kulağı gösterircesine «filozofiko-romantik» çözüm yolları getirmesi hayli eğlendiricidir.

Türk Dili dergisinin Eylül 68 sayısında «Edebiyat Karın Doyurur» başlıklı bir yazı yayımlamış **Uygur.** Amacı, felsefe mantığıyla bir özleyişin yanlışlığına işaret etmek. Ama sorunu karıştırdıkça karıştırıyor yazar. Dünya görüşüyle söylediklerinin bir ilgisi, bir bağıntısı yok. Zaten **Uygur**'un dünya görüşü son derece bulanık, silik ve bazan da anlamsız bir kılıkta yansımaktadır yazılarında. Ancak bazı yazı ve konuşmalarından son yıllarda özellikle batılı düşünürler arasında revaç bulmuş olan **Nominalist** bir felsefenin kaba çizgileri yansımaktadır.

«Edebiyat Karın Doyurmaz» sözü, halk arasında büyük ölçüde geçerliği ve doğruluğu kabul edilmiş bir sözdür. Belki felsefe mantığıyla bütün alanlarda ve bazı koşullarda geçerli olmadığı belgelenebilir. Halk arasında bu tarzda söylenen özdeyiş aslında; «Pratik değeri olmayan iş karın doyurmaz» anlamına gelmektedir. Bunun edebiyat alanına uygulanması ise, «pratik bir değer taşımıyan ya da **praxis**'e değinmeyen edebiyat gevezeliklerini» anlatmak içindir. Ama bay **Nermi Uygur**, edebiyatın pratik değeri sorununa yaklaşamıyor bir türlü... Halkın büyük bir bilinçlilikle pratik bir değer taşımıyan boş eylemleri ve edebî faaliyetleri bu sözle mahkûm ettiğini anlamak istemiyor. Ve böylece eleştirdiği yargı kendi yazısı da dahil olmak üzere bir kez daha geçerli oluyor.

Görüyor musunuz, halkın bilinci ve sağduyusu burjuva felsefesinin karşısında ne kadar sağlam?

Dokularımızın matematiği

Tekin SÖNMEZ

arizona bir soyguncunun oynaşı
hayın ve gâvur
şakırdatır 1919 bileklerimizde
15 mayıs vahşetin zincirini
kanlı ağızlarda bağımsızlığımızın çileği
kanlı ağızlarda sizin şimdiki dişleriniz
biz nice kurşun eriyiği acılardan geçtik
kankırmızı nice işkencelerden
barut bileşimli öfkelerimizi yoğura yoğura
boyna sağılır kanoluklarımız
dokularımıza mıhlanmış zulum
şimdi bunları unutanlar var
bunlara dostluk söylevi verenler var içimizde
içimizde zonklarda irin
bir çıban patladı ha patlıyacak

onurumuz delik deşik
— o topraktan beslenip kaç çağsüre
alınterimizle hergettiğimiz
insan olmanın bilince nadasladığımız toprak —
onurumuz: anamız çocuğumuz
geçmişten getirip soluk soluk
geleceğe ilettiğimiz kahırlı hayat
izmir acılarımız beşiği
göğsümüzün üstünde istilâcı ayak sesleriniz

ey özgürlük
bağımsızlık ey
bu günde bakamam karımın ve çocuğumun yüzüne
gayrı duramam
gayrı ellerim varmalı delik demire
hasan tahsin'in düştüğü yerde
göğsünün kanlı avlusunda albay fethi'nin
orda tunç kaynar direncimiz
hıncımızı orda ektik dokularımıza
9 eylül ellerimizin matematiği
bunu böyle bilesiniz
böyle işliyesiniz beyninizin yapısını
tekmil satılmışları ve satılacakları
bizi tanımadınız
biz herdaim tepeden tırnağa mermi
yani gizli volkan
dehşetli ergin
hayatı doğada öğrenen çarıklı filozof
yani baştan aşağı barutsal hınçlı bir halk
toprağımız kavgaların en erkek yeri
siz yokken yarattık onurumuzu
siz tükendikten sonra da bu böyle sürecek

Haftanın Kitapları

Mehmet SELİM

Hasan İzzettin Dinamo... **Bu isim Türk edebiyatında en çok unutturulmak istenen isimlerden biri olmuştur. Kitapları yasaklanmış, kendisi tutuklanmış, hapislere, sürgünlere gönderilmiş ama içinde soylu bir alev gibi yanan «edebiyat tutkusu» söndürülememiştir. Yazarlık tutkusu denen şeyin öyle hapisliklerle, maddî mânevî baskılarla yok edilemiyeceği gerçeğine iyi bir örnektir** Dinamo **olayı.**

«Ateş Yılları» Dinamo'**nun geçenlerde yayımlanan son romanının adı. 622 sayfalık dev bir roman «Ateş Yılları». Büyüklüğü yalnız hacminden gelmiyor. Ele aldığı konu, olayların geçtiği çağ ve yer, destansı Türk millî kurtuluş savaşı da romanın oluşumunda önemli roller oynuyorlar. Ama asıl önemlisi yazarın bütün bunları sağlam içerikli (muhtevalı) bir dünya görüşünün prizmasından geçirerek okura yansıtması...** Dinamo'**nun kişileri ve olayları kavrayışı ve ele alışı insanî açıdan zenginleşmiş bir yönteme dayanmaktadır. Kişilerin toplumsal durumları yönteminin gerektirdiği ölçüde açıklanırken, ruhsal ve bireysel durumları da kendi katkılarıyla zenginleştirmektedir yazar.**

«Ateş Yılları»'nın ilginç bir öyküsü de var. Dinamo bu romanı bir kaç kez yazmak zorunda kalmıştır. İlk yazdığını yitirmiş, ikincisini ise bir tutuklanma olayı sırasında polisler almış ve bir daha iade etmemişlerdir. Bütün bunlardan sonra yazar romanını bir kez daha büyük değişiklikler yaparak yazmış ve müsveddeler bu kez kazasız belâsız yayımcının eline varmıştır.

Dinamo bugün tam elli dokuz yaşındadır. Bu yaş, ilerici yazarlarda en güzel eserlerin verildiği, en verimli yaşlardan biridir. Hele Dinamo'nun yıllarca susturulmuş olması ve son bir kaç yıl içinde edebiyatımıza yeniden dönmüş bulunması onun verimli çalışmalar içinde bulunduğunu göstermektedir. Kırk yıl boyunca edebiyatımızın içinde kimi zaman sarp ve dikenli yollardan, zincir şakırtılarının arasından kimi zaman da suskunluk dönemlerinin acıklı dönemeçlerinden geçerek bugünlere gelmiştir. Bu yüzden «Ateş Yılları» hem yaşlı bir yazarın edindiği sağlam deneylere dayanan; hem de genç bir yazarın tazeliğini ve coşkunluğunu taşıyan bir eserdir. Anlatımında «yapıt» «olanak» gibi temiz türkçe sözcükler kullanması ise şaşırtıcı değil fakat övülecek bir davranıştır.

ATEŞ YILLARI — (Roman) Hasan İzzettin Dinamo, Ararat Yayınevi, 1968, 622 sayfa, 15.— Lira.

Almanya'nın silâh sesi

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

(GEÇEN SAYIDAN DEVAM)

E — ALMAN SİLÂHININ TEPESİNDEKİ İTLER

1946 Ekim 12 günü bir **«Uluslararası Kanun»** çıktı. Güvenlik Konseyinin 38 sayılı Direktifi (Paragraf II, Madde 2, No. 2) şunu emreder:

«Almanya'da... yabancı sivil kişilere veya savaş esirlerine uluslararası kanunlara aykırı olarak muamele edenler... başlıca suçlulardır.»

Bu kanuna göre Bay Lübke 1 numaralı Nazi suçlularındandır. Nasıl olur da, böyle kör körüne parmağım gözüne bir insan kasabı, Batı Almanya'da saklanmakla kalmaz, getirilir Kapitalist Almanya'nın Cumhurbaşkanlığına çıkarılır?

Normal 19 uncu Yüzyıl «AKIL» ı ile düşünenler buna inanmak istiyemezler. Emperyalizm, 40 milyon Batı Almanı içinde, Konsantrasyon Kamplarının kurucusu ve denetçisi bir Gestapo ajanından başka adam mı bulamamıştır?... Bulamaz. Bizde bulabildi mi dersiniz? 1944 yılı Amerika, bir türlü tekin sayamadığı İsmet İnönü'nün Tek Parti - Tek «Millî Şef» liğini devirmek isteyince ne yaptı? Mumla adam aradı. Ve Türkiye Finans-Kapitalinin güvendiği sabık İş Bankası Umum Müdürü Celâl Bayar ile, ona tempo tutacak müflüs çiftlik sahibi Menderes, çaptan düşük taşra avukatı Koraltan ve modası geçkin profesör Köprülü'den başka kimseciği bulamadı.

DP iskambil kâğıtları eskiyince atıldı. 1960 tan sonra, İnönü köprüsünden geçer geçmez Amerika, Ankara'ya dek gönderdiği CİA ajanlarıyla, Paşanın dediği gibi «BİR BAŞBAKAN ARADI.» Kimi buldu? Yığınla kaşalot sırıtışlı hacıağa veledi «Allah, Allah!» deyip sıra bekliyordu. Amerika, hepsini yoklaştırıp sonra: Morison firmasında sınangılı balina heybetli Demirel'i buldu. Adı işitilmemiş Demirel hava fişeği gibi AP başkanlığına, oradan Hükûmet başkanlığına çıktı.

Finans-kapital her ülkede milletten öylesine kopuşmuş bir tekelci azınlıktır ki, yüzde yüz güveneceği adamların sayısını bir elinin parmaklarıyla güç sayar. Gene şeylerin diyalektiği ile, aynı Finans-kapital, her ülkede bütün para, politika, basın, idare, devlet, bilim, din, iman ne var ne yok her şeye öylesine toptan el koymuştur ki, dilerse dün kanun dışı ilân ettiği kişiyi, bugün bir devletin başına şân ve şevketle geçirip üne, zenginliğe boğarak, çılgınca alkışlatmadığı ayak takımı bıraktırmaz. Bay Lübke, emperyalizmin o kerte uluslararası Finans-kapital görevlisi ve güvenlisidir.

İkinci Emperyalist Evren Savaşı: Hitlerci sapıkların Cermen ırkçılığı uğruna mı yapıldı? Buna ancak bizim Okdan kuyruklu kafatasçılarımız inanmakla görevlendirilmişlerdir. Savaş: yalnız Tekelci Şirketlerin, normal zamanda düşen kârlarını kan ve ateş içinde onkat aşırısına çıkartmaları için yapılır. Lübke'ler, o aşırı kârın yollarını bulanlardır. Lübke'nin omuzdaşı (tadını kaçırdığı için Amerikalılarca asılan) SS Ekonomi İdaresinin Ofis Şefi Obergruppenführer (üst grup önderi) SS. Pohl, Nüremberg mahkemesinde şöyle demişti:

«Savaş Endüstrisinin yeraltı kurumları inşaatı uğruna, çeşitli firmalar arasında şiddetli bir rekabet vardı.»

Yâni, aldatılmış insanlık can derdine düşürüldüğü gün, kodaman şirketler yağ derdi ile birbirlerine girmişlerdir. Herr Lübke, o yağ savaşında arslan payını «DEVLETÇİLİK» ten kopartmış «YAGER» (Avcılar) grupuna katılan SCHLEMPP GRUPU'nun adamıydı. Gruppenführer, SS Kammler'le birlikte, Konsantrasyon Kamplarının 100 binden fazla kurbanını sömürerek ulu Alman Şirketlerine milyarlar kazandırmıştır. Hiç böylesi unutulur mu?

85 yeraltı kampı işleten Focks-Wulf şirketi, savaş göklerini dolduran Heinkel, Junkers Konzernleri (tröstler üstü tekeller) ve Türkiye'de bile reklâm ışıkları gözleri kamaştıran: Siebel, Asram, AEG, Telefunken, Wintershall, vb., dün olduğu gibi bugün de Bay Lübke'lerden «SİLÂH SİPARİŞLERİ» ve «DEVLET YARDIMLARI» sağlıyacaklardır.

Bay Lübke'nin asıl özel durumu daha ilginçtir. Bugünkü Çekoslovakya sınırlarını koklıyan Güney Almanya'da «Yäger Grupu» ndan en çok yararlanmış tekelci Alman firmaları şunlardır: **A.T.G. - Siebel - Werke (Flick), Heinkel, Messerschmidt, Junker...** Bütün o devleri kontrol eden iki konzern: **HANİEL ile QUANDT** adını alır. Lübke özellikle bu konzernlerin adamıdır.

Bitmedi. Nazi Almanya'sında en büyük savaş sanayii - köle işçi dalaverelerinde STRABAG (Strassenban AG) firması: Neustassfurt'deki «REH» projesine, Thuringe'deki (Oırdruf) «S 3» projesine katılmış ve Lübke'nin Schlempp grupundan en yağlı siparişleri sağlamıştır. STRABAG'ın hisse senetleri kimin elindedir? Yüzde 55, Batı Almanya'nın «ÜÇ BÜYÜKLERİ» adı verilen iki banka ile bir Konzern'in elindedir. Hisse senetlerinin yüzde 35 ini ilk ikisi, yüzde yirmisini üçüncüsü tutan Üç Büyükler şunlardır:

1 — **Wehrhahn konzerni:** Adenauer'in (Lübke'den önceki Alman Cumhurbaşkanının) damadının elindedir.

2 — **Pferdmenge Bankası:** Adenauer'in «İNTİMİ» (sıkıfıkısı) nın elindedir.

3 — **Abs'ın DEUTSCHE BANK'ı:** Adenauer'in danışmanının elindedir.

Şimdi, Amerika için, Adenauer'in (Bayar gibi) eskimiş bir kart olduğunu düşünelim. Onun yerine geçirilecek «Yeni kart» kim olabilirdi? Adenauer çekileceğini anlayınca Lübke'yi tutup önce Bakan, sonra Cumhurbaşkanı yaptırıverdi. Seçim, meçim mi?... Hadi canım: her gün nelerini gözümüzle görmüyoruz muyuz? Lübke'nin «seçilmesi» açıkça sundan ileri gelmiştir:

«O, yeni silâhlanma programını kolaylaştırmıya kabiliyetli sınanmış adamdır.»

Alman silâhının tepesinde bu adamlar duruyor.

F. — ALMAN SİLÂHININ TABAN'INDAKİ İTLER

Tam Çekoslovakya trajedisi günlerinde Almanya'nın nerelere geldiğini en peçesizce belirten tek olay: NEONAZİ (Yeni Nazi) Partisidir. Bu partinin adı bile (DP den kırma AP gibi) Nazi adının kısaltılmışıdır. Hitler'in partisi: NSDAP idi. Bu ada, utanmazca bir demagojiyle: **S: Sosyalist,** ve **A:** Amele - İşçi sözcükleri katılmıştı. Şimdiki Almanya faşizmi artık: «SOSYALİST» yahut «İŞÇİ» maskeleri takmıyor. Çünkü arkası: Amerika kuvetli.

Unutmıyalım. Batı Almanya'da namuslu sosyalistlerin parti kurmaları yasaktır. Ama, Yeni Nazi Partisi 1969 seçimlerinde **«Başa güreşerek» Bundestag'a** (Alman Meclisine) kuvet gösterisiyle girmiye çağırılıdır. En tarafsız Batı gazeteleri: Yeni Nazi programıyle Hitlerci Programın birbirinden kopya edilişini «TABİÎ» buluyor.

Batı Almanya'yı birdenbire kırıp geçiren Yeni Nazi programından iki bölüme işaret etmek yeter:

1) **«HÜRRİYET İÇİNDE ALMAN BİRLİĞİ.»** 1 - 3 maddeler: **«1945 Komünist fütuhatı «GERÇEKLİĞİNİ»** tanımıyoruz.» **«O yerlerden her türlü vazgeçiş, Alman ulusunun çıkarlarına ihanet etmektir.»**

«O yerler» içinde bugünkü: Sovyet, Polonya, Avusturya gibi ÇEKOSLOVAKYA toprakları da vardır.

3 — 6. maddeler: **«Sovyetler ülkesi ve Doğu Almanya üzerindeki isteklerimizden hiç kimse, hiç bir hükümet ve hiç bir parti vazgeçemez.»**

Dikkat edilecek şey: Doğu Almanya da bir Almanya'dır. O Batı Almanya'yı «Geri almak» istemiyor da, Batı Almanya Doğuyu ve ötesini istemiyeni ihanetle suçluyor!.. Neonazi programı nasıl gerçekleşecek?

II) **«SAVUNMA VE AVRUPAYI SAVUNMA SİYASETİ»**

(Program bölümü) ile. O bölümde şunlar saklanmıyor:

«Avrupanın var olması için gerekli askercil garanti, her şeyden önce Almanya'nın irade birliğinin yeniden kuruluşuna ve Avrupa bölünüşünün ortadan kaldırılışına bağlıdır.» (Yani Hitler'in **«EUROPAFESTUNG'u:** Avrupa Kalesi» yeniden kurulmalıdır.) Bunun için:

»Artık İkinci Evren Savaşının özel birliklerine karşı hiç bir kötüleme yapılmamalıdır» (Yani: bütün nazi SS'leri, «Alman ulusu adına» cinayet işliyenler, yeniden itibara kavuşturulmalıdır: sanki kavuşmamışlar gibi!) O da yetmez: Yeni Nazi plânını gerçekleştirmek üzere bir **«Erveiterte strategie:** Genişliğine ordular güdümü» ne uygun **«ANSIZIN SALDIRMA»** ve **«YILDIRIM SAVAŞI»** tertiplenmelidir. (Emperyalizm Araplara karşı İsrail savaşında bunu tertipledi ve Alman Genelkurmaylığı o yeni Yıldırım Savaşını coşkunca selâmladı.)

Gilbert Denod diyor ki:

«Bu program, Bundeswehr (Alman Emperyalist ordusu) içindeki Hitlerci subaylar arasında pek sempatik bir yankı bırakıyor. NPD nin Bavyera şubesi (Tam Çek sınırı!) Eski Wehrmacht (Hitler ordusu) subaylarının veya bir çok fiilen hizmette bulunan pek çok Subay ve Üstsubayın katılmasiyle seminerler ve görüşme toplantıları örgütlüyor. Bu toplantıların başarıları öylesine büyük oluyor ki, ayda iki üç defa yapılması yetmiyor ve çağırılanlar mahfilinin daha çok genişletilmesi düşünülüyor» (23 Ağustos 1968).

Demek Çekoslovak sınırında **«Yıldırım savaşı»** çoktan hazırlanıyor.

Bundeswehr'in genel müfettişi General Maiziére, Alman Ordusunda Yeni Nazi Partililerin % 1 olduğunu saymış. Alman «Sosyologlarına» göre: profesyonel askerler, Alman milleti içinde 1000 kişide 3 kişiyi geçmemekle birlikte, Neonazi Partisi içindeki üyelerin her 10 kişiden 1 tanesini o profesyonel Alman ASKERCİL'leri tutmaktadır.

İşte, Çekoslovakya meselesinde Almanya'nın silâh sesi budur. Bunu kavramadıkça, ne Sovyetleri, ne Çekoslovakları anlamak olağanlaşamaz.

Okurlardan TÜRK SOLU'na

TİP'in Kitap Korkusu

İnsan için kutsal, yani yoklanması yasaklanmış hakikat yoktur, dünyada en değerli şey düşünce özgürlüğüdür. İç ya da dış hiç bir kuvvet, hiç bir iktidar, hiçbir dogma aklın sürekli araştırma çabasını sınırlayamaz.

Jean Jaurès

Ankara'da geçenlerde yapılan TİP Merkez İlçe Kongresinden çıkan bir üye «Anlamadım gitti.» diyordu, «evvelce partide okumadığıma kızarlardı, şimdi ise okuduğuma kızıyorlar.»

Merkez İlçe Kongresinde sayın Tarık Ziya Ekinci uzun bir konuşma yapmış, kitaplardan sözetmiş ve Türkiye'de sosyalist hareketin en büyük talihsizliğini, sol yayınların yaygınlaştığı günlere rastgelişi olarak nitelendirmiştir. Sayın Ekinci piyasada bol ve kaliteli sol yayınlar bulunuşundan yakınmaktadır. Bu yayınların sosyalist gelişimi baltaladığını iddia etmektedir.

Biz sayın konuşmacının topyekûn kitaplara saldırmayıp da, kitaplarda okunanların aynen tatbik edilip edilemiyeceği konusunda konuşmuş olmasını beklerdik. Ancak alışılagelen tutum, parti üyelerinden okuma alışkanlığında olanlara insafsızca hücumdur. Partinin tezine karşı kitap okuyan her üyenin bir antitez ileri sürebileceği tabii ki şüphelidir. Ancak, yanlış tezlerin ortaya çıkabilmesi için gene de ve daha çok okumak gerekir. Bu bakımdan sol yayınların artışının sosyalist gelişim için bir talihsizlik olduğunu iddia etmek yersizdir. Kaldı ki bu bir raslantı değildir. Tarihî gelişimdir. Sol yayınların piyasada görülmesi bir raslantı sonucu ise sosyalist hareketin de bir raslantı sonucu ortaya çıktığı söylenebilir ki mantık dışı bir tutum olur bu.

Korkunç olan, bu görüşün sayın Ekinci'nin şahsi görüşü olmaktan çıkıp partiye hâkim kliğin görüşü olmasındadır. Partiye hâkim klik uzun bir süredir sol yayınlara, dolayısiyle bilimsel sosyalizmin temellerine yüklenmektedir. Bahsi geçen kitaplar düzmece burjuva masalları değildir, proletaryanın dünya görüşünü dile getiren kitaplardır. Her sosyalistin yıllardır başucu kitapları olarak kalmışlardır. Yerlerine yeni başucu kitapları konulmamıştır. Yani gerçeklerden yana olanların bu kitaplar karşısında korkup, tepki göstermesi yersizdir. Ama diyeceksiniz ki, bunun içinde önce emekçi iktidarına inanmak gerekir.

O halde bu kitaplara karşı sayın Sükan'ın göstermediği tepki neden durmadan TİP sözcülerinden gelir? Niçin sayın Aybar'ın başlattığı sol yayınlara karşı kampanya hızla sürdürülmektedir.

Biz faşistleri ve burjuva demokrasilerini kitap düşmanı olarak tanırız. Hâkim sınıfların kitap düşmanlıkları burjuva demokrasilerinde bir bakıma tabiî sayılabilir. Eşyanın tabiatı icabı olarak görülebilir. Fakat sosyalistlerin kitap düşmanı olmaları ne duyulmuş ne de görülmüştür. Hangi sosyalist kendi dünya görüşünü kendi felsefesini yansıtan bu eserlere düşmandır?

TİP'de işlenen başlıca tema şudur: «Bu kitaplar yıllarca önce yazılmışlardır. O günlerin olaylarına cevap verirler. Bir çoğu zaten şahsî yazışmaları içerir. Geçen zaman çoğunun yanıldığını göstermiştir. vs.» Asıl gaye Türkiye Sosyalizmi denen şeyin ne olduğunu gizlemektir. Parti içinde sosyalist görev çalışmaları durdurulduktan sonra bu defa da üyelerin parti dışından kendi gayretleri ile sosyalizmi öğrenmeleri önlenmek istenmektedir. Sonra da yine aynı ağızlar «... ilinden 40 bin oy aldık, orada 40 bin sosyalist var.» diyebilmektedirler.

Parti yöneticilerine hâkim zihniyet — ki gerici bir zihniyettir — kitap düşmanlığı kampanyasında oldukça başarı sağlamıştır. Bu başarıda parti disiplininin payı büyüktür. Sürdürülen kampanya genç zihinlerde, özellikle okumakla başı hoş olmayanlar arasında taraftar kazanmıştır. Bu bir gerçektir. Ama tarihî gelişime ters düştüğü er veya geç mutlaka ortaya çıkacak, Çekoslovakya olayından duydukları mutluluğu gizlemiyenler bir defa daha utanacaklardır. Bu bir şanssızlıktır gerçekten ama dürüst sosyalistler için değil oportünist burjuva sosyalistleri için. Zaten kitaplardan korkanlar da onlardır.

Ali YAVUZ

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen ☆ İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A ☆ Dizgi ve Baskı: Son Telgraf Matbaası — Tel: 27 54 12

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel.: 27 89 49 ☆ Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ☆ Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL ☆ İlân santimi 20 TL., Yayın İlânları % 50 indirimlidir.